Ч. 165 (14.997). Львів, неділя 31 липня 1938. Oplata pocztowa uiszczona gotówką. Рік LIX.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ ВРАНЦІ.

Редакція й Адміністрація: ЛЬВІВ, РИНОК Ч. 10. II. ПОВ.
Телефон Редакції 246-46
Телефон Адміністрації 229-41
Телефон Друкарні 229-26
Адреса для телегр.: Діло Львів
Конто: П. К. О. Львів 504.060.
„ Банку Чеських Легіон. Прага „Діло".
Рукописів не звертаємо.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
місячно (з книжкою) . 5.00 зол.
чвертьрічно . . . . . 15.00 „
піврічно . . . . 30.00 „
річно . . . . 60.00 „
В АМЕРИЦІ 1.50 ДОЛ., У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ 30 КОР. Ч.
У ВСІХ ІН. КРАЯХ 7.50 ЗОЛ. П.
ОДИН ПРИМІРНИК 20 СОТ.

ВСІ ТОЧНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ ДІСТАЮТЬ ЩОМІСЯЦЯ БЕЗПЛАТНО КНИЖКУ Б-КИ „ДІЛА" В ОБЄМІ 10—15 АРКУШІВ ДРУКУ.

Після замкнення сесії.

Львів, 30. липня 1938.

Щойно замкнена надзвичайна сесія польських законодатних установ у відріжненні від двох попередніх надзвичайних літніх сесій з 1936 і 1937 р. мала за завдання вирішити не тільки низку актуальних справ, що їх давніше полагоджувано звичайно декретами президента на основі відповідних повновластей, не лише ратифікувати ріжні міжнародні договори, що знову є парляментарною формальністю, але й установити на майбутнє структуру установ територіяльної самоуправи при помочі окремих виборчих ординацій. Тут входимо вже без сумніву в ділянку внутрішньої політики і плянів уряду на найближчу будучність. З цієї причини минулу сесію слід назвати сесією політичною.

На денному порядку минулої соймової сесії з предложення уряду — на надзвичайній сесії посольська законодавча ініціятива виключена — знайшлися справи 1) ратифікаційні, 2) шкільно-освітні, 3) фінансово-господарські, 4) самоуправні і врешті 5) стягнений у часі дискусії проект міністра Ґрабовського про участь судових лавників у вимірі карного судівництва замісць скасованих цього року судів присяглих.

З довгої низки ратифікацій міжнародніх договорів, якими на терені польського сойму звичайно ніхто не цікавиться, бо їх тексту не можна зміняти, а лише відкинути в цілости, довгу і гарячу дискусію викликала тільки одна справа. Нею був проект закону про затвердження договору з дня 20. червня 1938 р. між Апостольською Столицею і Річипосполитою Польською в справі поуніятських земель, церков і каплиць, яких католицьку Церкву позбавила Росія. Цей договір був властиво тільки формальною леґалізацією заістнувавших давно фактів, коли бувші уніятські землі (і не лише уніятські, а й такі, що ніколи уніятськими не були!) забрала польська держава майже в цілости без окремих законів і без відшкодування вже в перших часах польської влади. Землю роздано кольоністам і військовим осадникам. Автохтонне українське православне населення не дістало з тих земель нічого, при чому не могло воно користати і з парцеляції. Що ліпші церкви — муровані й деревляні — тай інші нерухомі обєкти забрано під римо-кат. костели, хоч велика більшість з них не була збудована уніятами. Решту замкнено і їх доля на Холмщині й Підляші відома з моєї соймової інтерпеляції.

Сучасне положення Православної Церкви в Польщі насвітлено у промовах українських послів і сенаторів, галичан і волинняків, саме при нагоді згаданого договору, яким Ватикан за 12.000 га землі і 2.500.000 п. зол. відступив Польщі величезну більшість нерухомого майна, що нібито належало колись до уніятів, а до 1918 р. було у правному і фактичному посіданні Православної Церкви. Не треба забувати, що Православна Церква не має і до нині правно унормованих відносин у Польщі. Ціль цього відтворила докладно суто політична дискусія у соймі і сенаті над ратифікацією згаданого вище договору. Канвою дискусії були польсько-українські взаємини в історії і сьогоднішних днях, що так наглядно взоруються на ходах історичної Польщі.

Фінансово-господарські проекти: новеля до закону про Фонд Праці і проекти про конверсії долярових позичок (їх вже оголошено як зако-

Грецький уряд здавив революцію на Креті.

Як подають з Атен, тамошні урядові кола не привязують ваги до революції, що вибухла на Креті та представляють її хід ось як: Підчас нічної варти коло 400 вояків опанувало місто Канею. Влада вислала туди сухопутні, морські і летунські частини, що опанували ситуацію.

На Креті вже спокійно.

НАСЕЛЕННЯ КРЕТИ НЕ ПІДТРИМАЛО РЕВОЛЮЦІЇ.

Грецька телеграфічна аґенція повідомляє: Грецька преса осуджує революцію на Креті. Населення Крети й цілої Греції дало зворушливі докази вдячности й симпатії для свого національного уряду, який є досить сильний, щоб при підтримці народу запевнити лад і спокій.

Населення заняло неприхильну поставу супроти повстанців.

КОМУНІСТИ ПІДТРИМАЛИ РЕВОЛЮЦІЮ?

У грецькій пресі появилася вістка, що до повстанців у Канеї прилучились комуністи.

КОМУНІКАТ ГРЕЦЬКОГО ПОСОЛЬСТВА У ВАРШАВІ.

Грецьке посольство у Варшаві офіційно повідомляє, що на Креті вповні приверненo спокій і лад. Замах мав наскрізь льокальне значіння, здавлено його в самих початках.

Нова кровава японсько-совітська сутичка.

В БОЛЬШЕВИЦЬКОМУ НАСВІТЛЕННІ.

Пресовий відділ наркому закорд. справ видав комунікат, яким повідомляє, що у пятницю в год. 16. два японсько-манджурські відділи перейшли совітський кордон біля озера Хасан та намагались заняти гору 2 км. на північ від озера, але совітська гранична сторожа прогнала їх.

По обох сторонах є убиті й ранені.

Совітський шарже д'афер у Токіо дістав наказ зложити протест, скидаючи всю відповідальність на Японію.

У ЯПОНСЬКОМУ НАСВІТЛЕНН.

До Токіо наспіла вістка з Кореї, що у пятницю в год. 14.40 совітський відділ без ніякої причини обстрілював японсько-манджурську граничну станицю 800 метрів від Чанкуфену та перейшов кордон. Після 1-годинної битви японці прогнали большевиків за кордон.

ХІД ІНЦИДЕНТУ.

Команда корейської армії повідомляє: В пятницю коло 10-ох совітських вояків перейшло совітсько-манджурський кордон на південний захід від Шакаофен та почали будувати укріплення. Японсько-манджурські стежі прогнали їх, опісля відступили на дальші горбки, щоб оминути дальших ускладнень.

Пополудні большевики дістали поміч і перейшли до наступу, та японці відбили його. Японсько-манджурські частини стоять тепер проти совітських.

ПОЛОЖЕННЯ НА СОВІТСЬКО-МАНДЖУРСЬКОМУ ПОГРАНИЧЧІ ПОВАЖНЕ.

Як стверджує Домеї, японські військові кола вважають ситуацію поважною з огляду на вчорашній граничний інцидент. Японське командування проявило чимало терпеливости й холоднокровности супроти совітської окупації гори Чанкуфен. Японці шукали мирної розвязки справи, але мабуть большевики зрозуміли це як слабість, бо знову нарушили манджурський кордон.

В кожну читальню, в кожну кооперативу й іншу установу та взагалі в кожну свідому хату ювилейні образи „Просвіти"!

ни у Вістнику Законів ч. 52 з 26. липня ц. р.) — врешті про устійнення цін за хліборобські вивори, з природи річи не викликали політичної дискусії. Щодо останнього проекту для підтримки життєздатности хліборобства були голоси частини польської преси, що внесення урядом цього проекту крім господарських цілей мало теж на меті приєднати для уряду прихильність польських селянських мас, на які вже не від сьогодні уряд і проурядові політичні організації ведуть безуспішні лови. Ніякої живішої дискусії не викликала і справа законопроекту про академію фізичного виховання, яку й вирішено по думці уряду.

Інакше вже було з проектами з ділянки територіяльної самоуправи, якими були: статут для міста Варшави і виборчі ординації до міських, сільських громадських, волосних і повітових рад, що їх полагоджено в дуже приспішеному темпі зі страху, щоб громадянство не мало часу ширше заговорити.

Ближче обговорення статуту для міста Варшави поминаємо, як далеку для нас справу. Зазначуємо тільки, що основи його спираються на підставових постановах закону про територіяльну самоуправу з 1933 р., де остаточно рішальний голос має таки державна адміністрація.

Сущних змін нема також і у виборчих ординаціях, є тільки зміна формальна, що замість дотеперішніх міністерських виборчих регулямінів, які міністр внутрішніх справ міг зміняти кожної хвилини, будуть виборчі ординації у формі законів. Зміни, що їх тепер уведено, торкаються головно виборчої техніки й виборчої процедури і назагал для виборців вони корисніші від попередніх постанов. Але те все справи незасадничі, бо полишено і на будуче майже непорушений всеможний вплив державної адміністрації на особовий добір ухвалюючих і виконавчих органів територіяльної самоуправи.

В загальній дискусії не порушено з польської сторони основних питань територіяльної самоуправи — складу її органів і повних ґарантій свободи їх виборів, компетенції і відношення її до державної адміністрації. Польська більшість разом з віцеміністром Корсаком стала на тому становищі, що територіяльна самоуправа є тільки одним з органів загальної адміністрації, якої керма мусить бути в руках держави. Або інакше, в життєвій практиці територіяльна самоуправа має бути тільки одним з органів у руках державного адміністратора — отже по правді бути світлом, що не світить. Воно зрештою годиться з пануючою в урядових колах тенденцією взяти в руки державної бюрократії можливо якнайбільший засяг публичного життя з виключенням чи обмеженням громадянської ініціятиви і недержавних організацій.

На тлі сірої дискусії, що не порушувала засадничих проблем, відмітимо промову пос. Целевича, що теоретично і порівняльно обговорив основні ідеї територіяльної автономії, узасаднюючи при тому наше домагання територіяльної автономії для українських земель у Польщі

В нових ординаціях залишено теж надальше посередність при виборах до волосних і повітових рад. Мій внесок на комісії і на пленумі сойму, щоб увести загальне, безпосереднє, тайне і пропорціональне право голосування усіх виборців при виборах до волосних і повітових рад, перепав. На пленумі сойму заявились за ним тільки українські і жидівські посли та леди тільки кількох польських послів. Перепав теж у сенаті аналоґічний внесок сенатора Децикевича.

Ясно, чому польська більшість у соймі і сенаті заняла неґативне становище до безпосередности волосних і повітових виборів. Зробила вона це виключно з польських національно-політичних мотивів, щоб дати старості змогу при знаних у нас практиках пересіяти якнайбільше українських кандидатів та штучно задержати і на будуче польські більшости у волосних і повітових радах на українській етнічній території. Очевидно, українська репрезентація голосувала проти самоуправних проектів.

Нові самоуправні закони є політичним інструментом у руках державної адміністрації. Цей інструмент важний не лише в границях територіяльної самоуправи, він діє теж у гору при устійнюванні кандидатів на підставі обовязуючих виборчих ординацій до сойму і доборі електорів при сенатських виборах. А охоти на зміну тих ординацій нема в урядових колах ніякої.

З нових виборчих самоуправних ординацій польська опозиція невдоволена. Ендеки тому, що не скастровано при цій нагоді жидів у містах, лівиця з цієї знову причини, що полишено і на будуче всемогучість старостів при комунальних виборах. Своє невдоволення з нових законів виказують особливо людовці. Правлячі в Польщі круги, що хотіли би зловити для себе польських селян, не дуже беруть собі до серця критичне наставлення людовців до нових законів. Вони сподіються, що людовці не збойкотують самоуправних виборів — а вони недалеко — і засівши в органах територіяльної самоуправи зможуть переперти частину своїх кандидатів до сойму і сенату при наказаній тихій зичливости старостів. А вже в соймі і сенаті уряд зуміє з ними поговорити!

Д-р Степан Баран.

Напередодні перебудови Чехословаччини.

Справа внутрішньої перебудови чехословацької републики, попереджена загрозою війни з Німеччиною та гомінкою тяганиною по всіх майже европейських дипльоматичних канцеляріях, увійшла нарешті у вирішну стадію. По двомісячних майже нарадах політичний комітет при раді міністрів ЧСР виготовив і 27. ц. м. проголосив проект статуту та мовного закону, як основу до переговорів з представниками національних меншин, що малиб початися уже з початком серпня, зараз після приїзду англійського посередника льорда Рансімена.

Відгомін на оголошені проекти в меншинній пресі Чехословаччини не ворожать гладкого та легкого ходу переговорів. Навпаки, трудноші і радше — як це назвав премієр Чемберлен в англійській палаті послів — величезні небезпеки, що їх криє в собі чехо-судетська проблема, вийдуть на верх насправді щойно тепер, коли ця проблема зі сфери теоретичних дискусій і взаємного залякування стане віч-на-віч з практичною реалізацією. Переговори ще не зачалися, а вже на сторінках судето-німецької та словацької преси з одного боку і чеської з другого спалахнула гостра суперечка про те, чи урядові проекти статуту й мовного закону можуть бути основою до перебудови Чехословаччини. Німці та словаки твердять, що ці проекти — це тільки корисніша інтерпретація істнуючої конституції, одначе щось безконечно далеке від їхніх домагань національно-територіяльної самоуправи, власного сойму і, як цього хочуть словаки, власної територіяльної армії. Чехи відповідають, що проектований статут і мовний закон є крайньою межею претенсій та достаточно забезпечують національно-культурний і господарський розвиток національних меншин; піти ще дальше, означалоб кінець Чехословаччини. „Генляйнівці — пише редактор Рішка в „Лідових Новінах" — домагаються від нас неможливих уступок. Дати ці уступки — рівнозначне із самовбивством".

Навіть коли брати як правду, що ці часописні словесні сутички можуть бути тактичним маневром, щоб виторгувати більше, вжеж таки — судячи із передконференційної атмосфери — переговори заповідаються невесело і льорд Рансімен дістав твердий горіх до згриження.

Коли уважно та із застановою прочитаємо 13 точок оголошеного чеським урядом проекту статуту, то — ніде правди діти — формально не находимо в цьому проекті здійснення німецьких чи словацьких вимог органічної перебудови держави. У проекті ні словом не згадано про територіяльний сойм чи яке інше політичне тіло, що малоб самоуправні компетенції на території з німецькою або словацькою національною більшістю, про уряд якогось намісника чи губернатора тієї території, про територіяльну міліцію чи поліцію, не кажучи вже про здійснення такої вимоги, як територіяльна армія. Точки 8—12 проекту статуту трактують тільки про поширені управнення окремих громад. Отже заввага судето-німецької та словацької преси, що проект статуту базується на непорушности істнуючої 20 років чехословацької конституції, в засаді згідні з правдою.

Але навіть маючи цю безспірну правду перед очима, годі погодитися з докорами цієї преси, нібито проект статуту не вводить узагалі ніяких суттєвих змін у положенні національних меншин Чехословаччини. Цей полемічний випад далекий від правди. В дійсності уважний читач проекту статуту набирає переконання, що чехословацький уряд, обстоюючи в засаді непорушність єдности републики, хоче одночасно наділити меншинне громадянство такими правами, які у практиці рівняються управненням до національно-культурної та господарської самоуправи. Бо що значить постанова 5-ої точки проекту статуту про те, що адміністраційні урядовці на областях, замешкалих громадянами одної і тої самої народности, мають рекрутуватися зпоміж громадян тої народности? Це значить, що місцева адміністрація на території, скажім, судето-німецькій має бути таки в німецьких руках. Що значить далі постанова шостої точки, що кожна народність матиме скількість шкіл, яка відповідалаб її чисельности і додаткова постанова третьої точки, що діти не можуть бути виховувані особами іншої народности, як їхні родичі? Це значить хіба ніщо інше, як те, що напр. німецьке шкільництво має бути своє власне та під своєю власною управою. Ця сама шоста точка проекту статуту передбачує, що громади й округи мають в акції допомоги для населення однаково поступати супроти всіх національностей — пропорціонально до їхньої чисельности та що засада пропорціональности буде обовязувати при всіх публичних роботах. Отже — іншими словами — фінансові приходи й видатки з приходів громад та округ на німецькій, словацькій і всякій іншій національній території мають повертатися на користь населення даної території. Чи це у практиці не є частинне здійснювання територіяльної самоуправи? А врешті незвичайно важна і для кожної національности, що не є панівна в державі, постанова третьої точки проекту статуту про те, що окремий закон забезпечує охорону національности і передбачує кару від 6 місяців до 5 років вязниці за кожну спробу винародовлення. Шукайте в будьякій іншій державі, де є національні меншини, або навіть де є великі, міліонові від віків автохтонні народи, такого закону про охорону Богом даної національної індивідуальности! Даремні будуть ваші пошукування...

Коли мати в тямці, що меншинний статут чехословацького уряду є ще тільки проектом, тобто базою для переговорів та евентуального дальшого поширення і поглиблення його постанов у користь меншин, то при всіх, здава-

хосяб, діяметрально протилежних розходжених надій на компроміс має багато виглядів на успіх. Тим більше, що в успішному внутрішньому упорядкуванні та стабілізації відносин у Чехословаччині заангажований престіж Великої Британії.

Яка позиція в кінцевім білянсі перебудованої Чехословаччини припаде на долю українського Закарпаття? Ось важке питання, що нас безпосередньо й до живого цікавить. Дня 28. п. м. відбув український посол із Закарпаття Ревай довгу конференцію з премієром Чехословаччини Годжею і він напевно поінформує українську пресу Закарпаття про стан справи.

Наші освітні прогалини.

ДУМКИ ПІСЛЯ ПЕРШОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ПЕДАҐОҐІЧНОЇ ВИСТАВИ.

Найвидатнішою подією нашого культурного життя в місяці червні ц. р. була безперечно Перша Українська Педаґоґічна Вистава. На ній побачили ми в предметах і символах не лише наші педагогічно-виховні змагання та фактичні досягнення, але також завважили одночасно й усі прогалини та недомагання в нашому шкільництві й вихованні. З цього повинні ми поробити відповідні висновки та заходи, щоб задовольнити всі сучасні розвиткові потреби народу.

Попри всі технічні хиби й недостачі Першої Української Педаґоґічної Вистави — а вони безперечно були й нема потреби їх заперечувати — мала вона і позитивні свої важні сторінки. Тут переконалися ми наочно, що школа, освіта, виховна праця це — по своїй найглибшій природі — динаміка. В статичних формах представлені тут були динамічні процеси, як вияв збірної національної енергії народу. Ці процеси не перериваються ні на мить. Це доказ, що наш нарід і в найважчих умовинах живе та розвивається.

Але найбільше таки значіння Першої Української Педаґоґічної Вистави, на нашу думку, в тому, що ми побачили образово всі прогалини й недомагання в освіті та вихованні нашої молоді. Одні з них незалежні від нас, від нашої волі, на інші ж ми можемо мати вплив та внести потрібні поправки. Одних і других ми не смієм забувати.

Є в нас у ділянці виховання й освіти нові надбання, що повинні нас радувати та додавати охоти до дальшої праці. Ми маємо незаперечені досягнення в ділянці дошкільного виховання, переорґанізували та змодернізували середнє шкільництво, придбали трохи фахового шкільництва. Зате понесли ми болючі втрати в дотеперішньому стані посідання. З двох мап стану українського народнього шкільництва — мапи шкільництва з 1866—67 рр. та 1936—37 рр. — повіяло на нас сумом. Ми тратимо, майже втратили наше народнє шкільництво. Правду цю всі знаємо; але вистава пригадала нам, що ми не повинні з нею зживатися, привикати байдуже до неї. Треба в цій справі розбудити в народі якнайбільшу активність. Хто знає, чи не требаб нам теж подвоїти та потроїти акцію в справі приватного народнього шкільництва.

Педаґоґічна Вистава поставила нам перед очі і другу гірку та знану всім правду, — що в нас не було і по нинішній день нема свого високого шкільництва, українського університету. Це перестаріла, але по нинішній день незагоєна культурна рана на нашому національному орґанізмі. Чи робимо ми якінебудь заходи, щоб її вилікувати?

Ця вистава пригадала нам також, що наше виховання й освіта неповні, однобокі. Наше загальне політичне становище, факт, що ми недержавна нація, спричинює таке шкідливе явище, що ми не маємо зовсім деяких родів новітнього шкільництва. Наша молодь не виховується на моряків, летунів, моторовців, телефоністів, телеграфістів, гірників, радіових і кінових техніків, не знає нічого з ділянки військового вишколу та оборони краю. Ледви чи будемо ми в недовгому часі мати такі школи. Але наше громадянство та наша молодь не сміють легковажити цих нових родів технічної освіти. Хто з наших молодих людей може і де тільки може, повинен користати з вище вказаних шкіл. Народові в ріжних хвилинах та ситуаціях життя потрібні все й усюди люди з ріжною освітою та фаховим знанням.

Наш спортовий рух, наше фізичне виховання дуже кволе, безбарвне та розпорошене ідейно й тактично. В цій справі потрібний нам якийсь ідейний один провід, якесь тактичне обєднання. Чи прийде до цього?

Потрібна нам також своя журналістична школа. Наша національна преса в останніх роках дуже розрослася і мабуть дальше буде розростатися. Вже сьогодні десятки, а може й сотки людей працюють у своїй рідній журналістиці. Хто свідомий величезного впливу преси на ідеольоґічні процеси та поширення культури в народі, той погодиться з поглядом, що журналіст повинен мати високу й фахову освіту, добуту у фаховій журналістичній школі. Чи факт, що голова нашої журналістичної орґанізації був запрошений у склад почесної президії

МАВРИКІЙ ЙОКАЙ. 7

Двобій.

Там між Дунаєм і Тисою тепер це виглядає інакше. Вже нема там стад і стаен під широким небом; все зоране й засіяне. Перед нашими очима виринає чудова мозаїка нив ясно- і темнозелених, біля них мальовничо виглядають рожеві та жовті квадрати. Тут і там крикливо червоний пояс та фіялкові беріжки: тютюневі та олійкові квіти. Між ними перехрещуються поїзди, появляються господарські будинки в зелених огорожах. Дороги лучать міста з селами і з середини багатої озимини пнуться вверх комини величезних фабрик — ці велитні модерних часів, де живе новий дух світа.

Тепер іде там інший бій — німців з мадярами: на полі промислу. Це бій, якого перемога обом сторонам іде на користь.

Це сталося по багатьох пересудах минулих часів. З рицарських замків залишилися гідні пошани руїни, ніхто вже більше не хвалиться своїми шляхотськими знаками, з підданого став вільний чоловік, привілеї зникли, місце манастирів заняли школи, а рікою пробиває собі дорогу пароплав. Зникнув уже також старий спосіб господарювання: мотори сіють, косять, молотять. Замість диких жеребців, замість диких скакунів та стаен, стоять тут модерні стайні, замість розбійничих ватаг їздять подорожні.

Чатардський замок теж зійшов нінащо. Останні два нащадки підкопали собі ґрунт під ногами ще на початку століття. З нього повстала фабрика. Багатий слезький промисловець Зібельман купив той замок. Його син є теж його власником. Замкову вежу, що нінащо не годилась від того часу, від коли не могла повівати на ній хоругов замкового пана, давно вже розібрали, а з цегол тієї вежі вибудували високий димар.

Замість замкової вежі димар! А замість замку цукроварня! Замість шляхотського гербу вивіска з написем, а перед місцем, де була давніше панська загорода — залізниця. Але булоб краще, якби там була ще коршма. Власник чатарської фабрики міг би попросту собі на стацію приїхати, але тепер — тому, що по середині лежав ліс — мусить пів години обїзджати й мусить побічними дорогами возити свій товар на стацію.

Власник фабрики, що купив всі довколичні великі маєтки, хотів би за всяку ціну купити той ліс. Але завсіди діставав від власника відповідь, що ліс фідеікомісійний, отже, що ліс не продається. Тоді фабрикант хотів здобути бодай дозвіл, щоб міґ прорубати собі лісом дорогу до стації. Але власник ліса спротивився. При фідеікомісійних маєтках не вільно зрубати ані одного дерева.

А власником лісу був Тібор Кондай, останній чоловічий нащадок колись такої могутньої родини. Цей ліс був тепер його єдиним майном по його предках. Не попустить з нього ні стебла соломи, а його помешкання — це той білий дім, де маже перед двома століттями його прадід Габор гостив чорним хлібом „лабанців". Правнук не бачив у себе ще ніколи стільки гостей. Ніхто його не відвідує. Нещастя не має приятелів. А щож він тоді робить? Як усередині ліса живе? Цього не бачив ніхто. Ціла лісова площа була обтикана колами й перед кожним входом находилась деревляна табличка з написом: „Лови заборонені".

Але лови дають велику радість.

Часто блукають пристрасні німроди до далеких країв, коли довідаються про особливу породу диких звірят. Сувора погода в диких країнах на ріці Драві, а також метелиця в Мараморських лісах, зводять часто в рибальській хаті або у вівчарській колибі особи, що походять з чотирьох сторін світа, зовсім незнаних.

Так стрінулись одного дня під кінець жовтня в залишеній колибі в Мармороші чотири ловці з панського стану, що їх одного за другим загнала туди несподівана буря. Вони всі хотіли стріляти тетереви, які в Угорщині такі рідкі, що справді не виплачується гонитись за ними по трицять миль.

Пани запалили собі люльки, витягнули зі своїх торбин останки поживи, подавали собі великі круглі дзбанки, наповнені вином та знаменито бавились, а на дворі шаліла метелиця.

Один із них був уже сивий мужчина, другий дуже сильної будови тіла, третій кремезний, четвертий пристійний юнак з прилизаними вусами. Кожний красунь, тільки бери й малюй!

Якби був так збудився угорський прабатько Альмош, що саме поміж цими горбами є похований вже тисяча літ, і якби побачив тих чотирьох за спільним столом, то певно прославив би їх у повісти про тих сімох проводирів сивого Кунта, сильнього Губу, кремензого Зуарда й меткого Левента.

Коли вже ловці в народній угорській мові оповіли собі найвеселіші анекдоти, сказав один з них:

— Ну, це гарно, що в цій мадярській пустині випадково зійшлись чотири правдиві мадяри, що балакають так гарно своєю рідною мовою... Ми моглиб собі вже і прізвища сказати.

Сивий мужчина сказав трохи вагаючись:

— Називаюсь Брауенфальс.

Другий веселіше додав:

— Каленберґ — моє імя.

Усміхаючись відповів то, що питався:

— Гаразд, а я звусь Травтенав.

Тепер ані юнак не міг стриматись:

— А мене кличуть Отокар Зібельман.

Загальний сміх.

Перші три імена були вже знані давно в Угоршині, з ними були звязані угорські великі маєтники на цілі століття, славні родини, проводирі політичних та народніх партій. Але четвертий був новий чоловік, але і цей запустив уже коріння.

І в оповіданні цім кожне слово правдиве, хоча не сухо передане, як в історії. Бо особли-

Першого Українського Педагогічного Конгресу в 1935 р. не є символічний? Не говорить нам нічого?

Тепер, по Першій Українській Педагогічній Виставі приходить мабуть слушна пора на реалізацію думок, видвигнених з нагоди Першого Українського Педагогічного Конгресу: в нас дуже бажана координація шкільних проєктів та виховної праці; треба створити в народі нові категорії думання в справах виховання й освіти; добре булоб може створити якусь міжорганізаційну Центральну Культурно-Виховну Раду. А передовсім треба нам усім з найбільшою енергією забратись як до оборони, так і до розбудови українського шкільництва.

І. Ю.

УРЯД УРЯДУЄ.

КАНДИДАТИ НА „ВОРОГІВ НАРОДУ“.

Це у Києві, де у дзеркалі асфальту широченного Хрещатику відбиваються вітрини численних крамниць: і роскішно обладнаних „Гастрономів“, і „державидавів“, і „універмагів“; ріжнокольорові неони вивісок кіна; перлинні намиста електричних ліхтарів.

Це у Києві, де завзято подзвонюючи мчать довгі червоні трамваї на високі узгіря і знову провалюються кудись глибоко наділ, де швидко сунуть сині тролейбуси, дослівно обліплені людьми.

Це у Києві шелестять гумовими шинами блискучі урядові авта повз Софійського заповідника, повз памятника Богдана Хмельницького, Майданом Героїв Перекопу, висаджуючи біля входи велетенського будинку Раднаркому УССР людей у білих „толстовках“, в українських вишитих сорочках, з ріжнокольоровими татарськими тюбетейками на оголених головах (така вже мода у „відповідальних робітників“!) або з кокетними червоними хусточками (так уже годиться „відповідальним робітницям!“), з туго набитими теками у руках.

Це в столиці української совітської соціялістичної республіки розпочинається засідання її уряду — Ради народніх комісарів.

У великій салі з портретами „вождів“ по стінах, з прекрасними меблями все готове, пороскладене на червоному сукні довгого стола — білий папір, олівці; у відчинені високі вікна ллється вечірнє повітря, насичене і Дніпровською вогкуватістю, і нагрітими сонцем пісками, соснами, покошеним сіном Броварських далечин.

Та не поспішають „відповідальні“, спізнюються; це теж годиться показати, що людина страшенно занята, що має до чорта „навантажень“* службових і партійних, „ну просто ніколи“ та й годі! І всі роблять вигляд, що вірять один одному.

Але зібралися.

Головує сам голова ради народніх комісарів, Демян Коротченко, з високим, значно полисілим чолом, у розхристаній толстовці. Тримає себе під „старого більшовика“, тобто треба бути брутальним, лаятися, кричати на всіх, говорити всім „на ти“. Це так і годиться „відповідальному у республіканському масштабі“. Зрозуміло у відношенні до підлеглих, а перед „відповідальними у союзному масштабі“ то і нижче за траву, тихше за воду. Проте наскільки сьогодні з Центрального партійного комітету нікого нема, то можна тримати скільки хочеш на народніх комісарів.

Поруч сидять заступники голови: Марчак і Жила. Трицятипятилітній Марчак тримається під европейця, недурно він професор, отже в білому комірці, краваткою, навіть на голову вкладає не кашкет, а капелюх. Це теж дуже модно, але не завсіди безпечно. Жила — теж молода людина у вишитій сорочці.

Добре памятає Марчак, як замість Жили сиділи поруч з ними два інші заступники голови: Сухомлин і Тягнибіда і ще не так давно, який місяць тому!... Та на такі теми не тільки розмовляти, але й на самоті думати не рекомендується. І не модно, і не безпечно. Тим більше, що і „товариш Успенський“ недалеко сидить. Йому не обовязково бувати на цих засіданнях, бо він же підлеглий тільки Москві, а не українському урядові, але він завжди цікавиться цими засіданнями... Цікавиться, цікавиться, а потім дивись, фотель котрогонебудь з наркомів стає порожній. Он уже декілька засідань порожніє фотель наркома місцевої промисловости, Чубаря, брата московського. Уклонялись йому. Сам Коротченко запобігав. А тепер?! З одного боку воно, зрозуміло, приємно, що не на тебе звернув „товариш Успенський“ увагу, що занятий кимсь іншим, ну, а а другого... на кого тепер черга?!...

Он сидить нарком соціяльного забезпечення Явдоха Легур у своїй червоній хустці. Цій жінці щастить. Справді з незаможних і неписьменних селянок. Трохи підучилась, пішла у сестри-жалібниці, поступила в партію. А тут тобі і наркомів фотель, і орден, і до верховної ради обрано! Сказано жінка, так з нею і носяться, щоб можна було на який випадок козирнути нею.

А ось двійка зовсім молодих парубчаків — це нарком земельних справ Мурза та його заступник Луценко. У них у кожного аж по дві великі теки в руках.

Найбільше відомостей у цій галузі вимагає Москва. Отже щодня доводиться складати нові пляни, нові звіти. І так добре виходило: розробили довженний плян — цілі простирала, коли саме і в якій області починати збирання озимини, а коли городовини. А тут з місць телеграми за телеграмами, щоб починати озимину. Ну, зрозуміло, не можна ж не за пляном! А тут чи сонце пригріло, чи чорт зна що трапилось. І озимина вже аж сиплеться, і городина теж, а ще і сіно не покосили! А потім за звітами з областей стільки то комбайнів відремонтовано, а поправді виходить, що це тільки передбачене „за пляном“. І знову треба ремонтувати щойно відремонтовані! І норм за пляном не виконують. І при збиранні комбайнами в багатьох місцях допускають високе зрізання стерні (таке виросло тобі високе!), а цеж скільки зерна гине, і солома гине!!... Цілі відділи у наркоматі тільки те і роблять, що друкують зі

за чарівна міць находиться в угорській землі, на якій цвітуть квіти в піску, казки про свободу, а коли їх зірвати, то кров з них тече; у стиску руки угорця, в яснім зорі угорських дівчат; в тім свобіднім, великім повітрі безкраїх пустинь на рівнині; у загальнім жалю за минулим і в недостачі повної надії на майбутнє; в мадярській народній пісні та в коханні.

Цієї події не вважайте за похвалу угрів ані угорських німців, — бо це тільки сухі факти.

Насміявшись, ловці оповідали собі взаємно, якими способом сюди дістались. В їх маєтках майже скінчилося молочення, власник цукроварні не міг ще почати працювати, бо цукровий буряк був ще у землі. Але як тільки прийде час жнив, тоді вже немає спокою вдень ані вночі, але до того часу є ще багато часу, щоб полювати на тетереви. І він додав:

— Очевидно там коло мене в долині, багато ближче ліс, де теж находяться ще стада тетеревів!

— Тетереви? У тебе? — питався старий пан, киваючи головою. — Не знаю дійсно такого місця, хоч знаю цілу Угорщину від одного кінця до другого. Де це може бути?

— В чатардськім лісі.

— А це є прецінь щось! — крикнули всі враз. — Там мабуть є теж і буйволи!

Потім оповідали собі, що чули про власника чатардського ліса. До нього не дуже безпечно наближатись на віддаль рушниці. Кожного застрілить, хто переступить його поріг. Краще голодуватиме, ніж продав би кусник дерева зі свого лісу. Живиться тільки дичиною, хліба не має ніколи в хаті. Вино, що його дістане за шкіри звірят, не є для нього досить міцне. Щастя, що його ніхто не бачить, коли пе. Дурень! сказали всі.

— Але я мушу таки щось дістати! — твердив Зібельман. — Коли інакше це не буде можливе, тоді одружуся з його дочкою!

На ці слова вибухнули всі сміхом.

— Чорнокнижниця з залізним носом, наче в мадярській казці. Панна зі свинячим рилом!

— Що мені на тім залежить! Візьму її! Я-ж підприємець! Мушу мати дорогу чатардським лісом!

Ловці відповіли на це, що він чортівський юнак. Потім полягали на свої сільські гуні, накрились своїми кожухами й один одному бажав, щоб йому снилось те, чого собі бажає.

* * *

За тиждень по цій стрічі в Мармароші їхав Отокар Зібельман до того чарівного ліса й доїхавши до першого граничного кола, привязав до нього свого коня, наказав одному з людей, що збирали цукровий буряк, щоб сторожив йому коня, а сам пустився стежкою до ліса.

Пробиваючись гущавиною, де вечірні сутінки й малинові кущі заповняли простір, пригадав собі народню казку про „тернову рожу“, дуже улюблену в Угорщині. З недалекої віддалі дивились на нього без страху серни й олені, на галузях воркала горлиця, тетерев розширював свій хвіст наче віяльце і золотий бажант розтягав теж свій довгий хвіст. З діри дуплавого дерева дивилась наче з вікна родина ласиць, а на круглій поляні стояв на задніх лапках заяць з гострими вухами, начеб питався: „Бо хтож це, що сюди приходить?“ Не виглядало, щоб яка тварина боялась нового гостя.

Зібельман не мав рушниці, тільки ручний топірець, що по угорськи зветься „фокош“. І його взяв тільки на охорону у випадку, якби на нього той чудак пан чи пси напали.

Про ліс ходили погані чутки. І робітники, що збирали цукровий буряк перестерігали Зібельмана, щоб уважав на себе, бо ґраф Тібор Кондай застрілить кожного, хто вступить до його ліса. Він міг очевидно попрямувати до графової хати, але не зробив того, бо його вже попередили ті, що знали ґрафа Тібора, що граф запре двері, як тільки побачить, що хтось до його дому приближається. Зібельман ішов лісом закрутами, щоб підійти зі задньої сторони до самітнього дому, щоб наче з неба туди впасти.

Як так блудив по лісі, смерклося. Але місяць ясно світив крізь гилля дерев. Накінець Зібельман прийшов на поляну й оглядав дім, що стояв перед ним.

На переді находився довгий ґанок, зарослий диким вином, якого листя осінь уже забарвила на жовто й на червоно.

На ґанку сиділа жіноча постать. Перед нею стояв столик, на якім лежала ґітара і як здавалось, вязка нот. Місяць засипував ту постать срібним своїм сяєвом.

Зібельман почав знову думати про казку про „тернову рожу“. Лісова русалка в білому одязі, якої русяве волосся, наче пекуче золото, спливало по її плечах. Її чарівна білява постать осяяна світлом місяця. Її ніжні, білі пальці вичаровували зі струн ґітари захватну пісню. Співала мягким симпатичним голосом мельодію її варіяції, опісля взяла ноти, зазначила щось але, як здавалось, не дивилась на те, що пише.

Дивлячись на місяць, писала з напіввідкритими устами, начеб хотіла перенести на папір те його проміння. І здавалось, що це жіноче єство не замітило його появи, а це Отокара дуже тішило. Висока трава зменшувала шум його кроків, але його постать освічували проміні місяця. Могла його побачити.

Голосним „добрий вечір“ старався звернути на себе її увагу.

Жіноча постать налякалась цього звуку і обернувшись до чужинця, відповіла лагідно на привіт.

Отокар уявляв собі „чародійку зі залізним носом“ інакше. Але можливо, що це не вона.

— Називаюсь Отокар Зібельман, ваш сусід і шукаю пана ґрафа, — сказав ввічливо.

— Мого батька нема дома — відповіла лагідно дівчина.

(Далі буде).

плани та звіти про збирання озимини та городини. А тут тобі запитання: а як з буряками? а як з бавовником? як з кукурудзою? як з соняшником?.. Ну, звісно пишеш, друкуєш, надсилаєш. Навіть уже і не страшно! З другого боку там у Москві теж не розберуться у цих простирадлах та хто їх і читатиме? а з другого... що ж робити? нарком земельних справ завжди був, є і буде найпевніший кандидат до „ворогів народу"...

Таксамо себе почуває і нарком насінних і тваринницьких радгоспів, Шило. На папері у нього дуже добре все виходить — скільки саме відсотків зроблено того то, скільки мусять іще зробити. А поправді сам чорт ногу зломить! І чомусь то радгоспи почали вже збиральну кампанію, а зерна державі не віддають ?! Ну хай би то колгоспи, а то радгоспи теж! А тут з Москви вимога за вимогою, телеграма за телеграмою, та все телеграми „блискавки" — так і по московському дехто каже: **„молнії поза чергою"**, **„молнії поза чергою убиральні"**!!

А ще завжди добрий кандидат до „ворогів народу" це уповноважений наркомату заготівель СССР при уряді УССР. І товариш Кащеєв добре це розуміє.

Ну, що ж ти скажеш, коли ніхто не думав, що збирання урожаю почнеться так швидко? воно і не закінчено, ні ремонту старих зерносховищ, ні будівництва нових. А ці прокляті хахли привезуть зерно на здачу та як побачуть, що нема зерносховища, то замість того, щоб покищо відвести зерно до дому, зсипають просто на землю. Там, пишуть, гори зерна повиростали! А до зерносховищ возили, возили, зсипали, зсипали, все здавалось добре, а це вони десь поліставали зерна зараженого на кліща та і понавозили. Зерносховище значить заражене, отже наново ремонтуй, дезинфекуй!!

Небезпечне становище і наркома освіти Хоменка. Як не дбає він про русифікацію, як не запроваджує її він усіма засобами, дивись і вискочить звідки небудь „українізація". Ну зрозуміло і київські і московські ґазети вилають і Коротченко вилає, і до ЦК партії покличуть, і там вилають. Добре, як ще на цьому скінчиться!?

Недобре себе завжди почуває і нарком торгівлі Лукашов. Ну, що ж його робити, коли ці прокляті хохли завжди хочуть щось покупати, для чогось то їм і цукру потрібно, і соли, і сірників хочуть. А як нема по крамницях, зараз дописі до Москви посилає. А головне, що він, Лукашов, мало і розуміється в цій торгівлі. Ніколи в житті нею не займався, покупав правда дещо у крамницях, коли ще був робітником на ткацькій фабриці на Московщині. Так ось узяли і „висунули" його на наркома. Ну, звісно, підписуєш пляни, звіти та ще цією хохлацькою мовою хтось закатить, нічого і не розбереш, а підписуєш. Правда, дав наказ, щоб усі урядові папери писали „революційною мовою" великого братерського народу, бо і Ленін писав нею, і Сталін пише. Нічого! — кажуть сам Хрущов похвалив це! Може і вивезе!

Непевне становище і наркомів: харчової промисловости. Балики, легкої промисловости Міми й охорони здоровля, Овсієнка. Завжди нарікають на них, завжди пишуть про непорядки по їхніх наркоматах до ґазет. Правда, вони сидять на своїх фотелях тільки по півтора, по два місяці, але чи зверне на це „увагу" „товариш Успенський"? Отже запобігають вони перед „товаришем Успенським", попельничку йому підсунуть, сміються улесливо, коли він навіть ще не скінчив дотепу.

Значно спокійніше себе почувають: нарком фінансів Курач (жадної-же самостійности! всім Москва розпоряджається!) і нарком юстиції Бабченко (тут також вся каральна система перейшла або до Єжова з його „наукомвнуделями", або до Вишинського з його прокуратурою, підпорядкованою тільки йому, цілком оминаючи владу УССР).

Але кому всі заздрять так це наркомові лісової промисловости Ушкалову. Адже щойно зняли і заарештували попереднього наркома Казимира Косіора, брата Станислава. Отже тепер усе можна деякий час звертати на нього. Хай лісозаготівний плян другого квартал зірвано! Хай незадовільно реалізовано завдання вивозу лісу! Хай виявлено, що в наркомлісі приховали від держави аж 650 тисяч кубометрів готових лісоматеріялів. Хай! Тепер уся справа покищо тільки в ліквідації наслідків шкідництва, а вже над цим зуміє попрацювати „товариш Успенський", отже якісь місяці 2—3 можна тільки лаяти „ворогів народу". І ось тягнеться засідання, реферують, дискутують, вносять пропозиції і резолюції, курять, пють чай...

Розносить чай „товариш Щитик" з раднаркомівського буфету.

Розносив він його і за часів веселого Любченка і сухотника Бондаренка... Сиділиж за цим столом і Шелехес, і Порайко, і Сухомлин, і велитень Балицький, і Затонський, і Рекіс, Якір... Невідомо, де і поховано їх, якщо поховано...

І пропонує нарешті Коротченко просто закликати всіх колгоспників, всіх працівників сільського господарства зібрати урожай в найкоротший речинець і здати все належне державі. Одноголосно! І справді: патріотично і видно, що рада народніх комісарів таки попрацювала.

А чи не лоскоче щось під серцем у Коротченка? Звісно, лоскоче! Захочуть у Москві причепитися до чогось, і буде те, що з Постишевим, Кудрявцевим, Косіором. Одна надія, що все вже так заплуталось, все так хаотичне... Ніхто не розбереться, ніхто собі не дасть ради, ні тут, ні у Москві...

— „Засідання закриваю!"

Всі виходять на підїзд, підїздять авта. Добре, ще один день якось проминув. Правда, завжди по ночі арештовують. Та чому саме мене? Може й когонебудь іншого?!

Світить місяць з високого київського неба. Таксамо він світив, коли Київ був вільний, таксамо світитиме, коли Київ знову буде вільний.

Гд. Г.

М. ЧУБАТИЙ.

Через Відень до вільного князівства Ліхтенштайн.

(Подорожні враження).

Тогорічне весняне засідання Міжфедеральної Ради „Пакс Романа" вирвало мене на тиждень з щоденної праці в школі та Академії і перенесло у зовсім інший світ, у глибокі швайцарсько-австрійські Альпи, до единої ще нині самостійної німецької держави, у вільне князівство Ліхтенштайн, розкинене в Альпах на пограниччі Швайцарії та Форальбергу. Там на запрошення князя-регента Франца Йосифа та його уряду, як приятелів Пакс Романа, мало відбутися дводенне засідання тої всесвітньої організації.

Хоч як недогідна була це пора на виїзд: кінець квітня та початок травня — гарячий час у школі, а далека дорога на 6 днів сумнівної вартости приємність, то все-ж я відчув вдоволення, коли з заграничним пашпортом та міжнародним білетом у кишені я сидів у вагоні Львів—Відень поспішного поїзду на львівськім головнім двірці.

Хоч нераз довелося проїздити ту дорогу, та може ніколи я не їхав з таким зацікавленням як тим разом. Охота побачити нинішній згітлеризований Відень мусить зродитися у кожного, кому те місто безжурного життя та питоменної віденської „ґемітліхкайт" нечуже. Знав я те місто у часах габсбурської світлости як студент місцевого університету. Мав я нагоду бачити наддунайську столицю в часах післявоєнної руїни (1922. р.), і в часах „червоного" Відня (1930) та під владою католицько-корпоративного режиму самопевного Шушніґа (1935).

Куди не повернешся вяжуть тебе якісь спомини з Віднем і нервово-воєнні, і веселі — безжурні і сумом сповиті. І Штадтпарк і Каленберґ і Деблінґ, а передовсім українська дільниця Йозефштадт промовляють до тебе споминами. Хібаж не палить тебе тепер цікавість побачити який той Відень нині, в часі історичного перелому?

Крізь Краків, пограничні Зебжидовіце та Богумін наш поїзд уночі перетинає чеські Морави та вчасним ранком впадає на пограничну чесько-австрійську стацію Бжецляв — давній Люнденбурґ.

Від ревізій аж у голові крутиться: „Пасі просім; цельні ревізіє; мате девізи", дарма що граничний рух тепер дуже слабий. Ось і перші свастики на ручних опасках пограничної служби. Які вони незвичайні саме на тій стації! І знов „райзепессе бітте; цольревізіон; цольревізіон; девізен анмельден!" Слава Богу, що скінчилася та метушня, серед якої можна голову стратити. Призабудеш у нинішній подорожі зробити одну дрібну формальність, нпр. зголосити девізи — ти пропав у дальшій дорозі. При виїзді на черговім кордоні не вивезеш ні шеляга, хоч сідай та плач.

Напів пустий поїзд рушив у дальшу дорогу крізь територію нині вже не Австрії, а Остмарку. Перед очима майнули добре знані стації Бериґардсталю, Дірнкруту; у нашім переділі крім мене та одної пані-німки з Бельська, ще галицький жидок, справдішний герой, якщо тепер подорожує у Відень. Колись то їхалося туди як до тата, а Леопольдштадт приймав старозаконних як рідна мама; нині не те. Наш принагідний товариш подорожі помітно перестрашений та попередливо чемний; зрештою це знаменитий хист тої раси пристосовуватися до кожночасних життевих обставин.

Не минуло пів години, а вже зявляється око і вухо ґітлерівського режіму, у чорному однострою, з трупячою головкою на шапці член штурмштафети; нова контроля пашпортів політичної поліції. Негайно відчуваємо благодійти нашого арійського походження; освідомлюю собі, що я і та пані нині тут еліта... Не спостереглися ми самі, як перед 7-ою зранку наш поїзд заїхав на віденський східний двірець, що цілий аж червоний від прапорів з ломаним хрестом серед білого колеса.

Виходиш з двірця — всюди та сама повінь прапорів, хоруговок, відзнак, наліпок, транспарентів. Доми повні тих декорацій, що рідшають тільки на могутніх бльоках міських робітничих домів вздовж Ґіртлю, здвигнених міською управою за володіння червоних у Відні.

Зате цілий Рінґ, з цісарським Бурґом аж роїться від символів нового режіму. На Гельденпляцу десятки робітників працюють, щоб вкопати велитенську, 70-метрову ялицю з глибоких Альп, розтяту надвоє та знов змонтовану. Завтра поставлять її, прикрасять ґітлерівськими барвами та відзнаками як людово-австрійський символ весни „майбавм"; подібне дерево стане теж завтра всередині Берліна, дарма що північній Німеччині цей звичай чужий.

Відень у захваті від нового ладу; та хто знає Відень з давніших часів, цей захват неприродний. Бо сказавши правду: той добродушний Відень вальса над синім Дунаєм, Відень Ґрін-

Сумний досвід недавного минулого.

Відповідь „українських імперіялістів".

IV.

Історія потверджує те, що кажуть цифри. П. Іґіт уважає, що з історії кримського національного руху ми повинні витягнути льогічний і консеквентний висновок, що незалежний Крим необхідний (ст. 21). Прикро нам, що до такого внеску ніяк не можемо дійти і мусимо повторити висновок з одної з наших давніших статтей: „Кримські татари ніколи*) не зуміли утворити навіть на короткий час справді татарської і справді незалежної держави, тому не можемо повірити, що вони це зуміють у майбутньому. Пригадуємо, що татарський курултай та директорія з 1917 р. були установами більше національно-громадянськими ніж територіяльно-державними (що стверджує текст конституції і чого не зумів ясно заперечити п. Іґіт на 4. стор. своєї брошури). Пригадуємо, що кримський уряд Сулькевича, який врештою мав характер державної влади, не був татарським урядом, лише татарсько-російським (коли не... російсько-татарським). Важніші ресорти у ньому позаймали давні царські урядовці, що вели протиукраїнську нагінку і навіть проголошуючи кримську республіку, виразно підкреслили, що це лише тимчасовий твір, готовий у відповідний мент зрезиґнувати з незалежности. 18. червня краєвий уряд Криму (Сулькевича) заявив, що його завданням є зберігати самостійність Криму аж до вияснення його міжнародньої ситуації**). Інтерпретуючи цю заяву та пізнішу політику того уряду проф. Д. Дорошенко доходить до висновку („Історія Української Держави" II. ст. 209-10), що „члени кримського уряду дивилися на Крим як на інтеґральну частину російської держави, яка тільки тимчасово живе самостійним життям, заки знову не відбудується „єдиная, неделимая".

Та молодим кримським публіцистам це невідоме. Зате вони бояться обєднання з Україною, бо... Україна може сфедеруватися з Росією!***). Допускаючи можливість українсько-російської федерації, згадані татарські автори мабуть беруть під увагу федералістичну заяву гетьмана Скоропадського. Вони забувають, що на ту заяву українська нація зареаґувала повстанням і проґнанням гетьмана. Забувають вони, що навпаки, уряд Сулькевича не проголосив ніколи дефінітивної незалежности і залишив фірточку до обєднання з Росією, та це не лише не наразило його на упадок, але навіть не понизило його в очах пп. Іґіта, Ортая та їхніх однодумців.

Про національне обличча уряду Сулькевича свідчить склад його делеґації, яка в осени 1918 р. виїхала до Києва, щоб полагодити настільки важну справу як питання міжнародньо-правного становища Криму супроти України: на 4-ох кримських делеґатів було 3-ох москалів (Чернов, Никифоров і Фріман) і лиш один татарин (Ахматович) — врештою навіть не кримський, а литовський. (Дорошенко II ст. 214). Цей — просто символічний — склад крим. делеґації пояснює, чому так важко було 1918 р. зговоритись Україні з кримським урядом, дарма, що на весну того самого року українське командування так легко найшло спільну мову з татарським населенням Криму. (В. Петрів: Спогади, II. Львів 1930, Б. Монкевич „Слідами новітніх запорожців", Львів). Ніякого українсько-татарського конфлікту 1918 р. не було, Україна виступила тоді з репресіями не проти татар, а проти кримського уряду, що своїм політичним обличчам та своєю політичною лінією відповідав національному складові населення Криму. Також і в майбутньому неможливий збройний зудар між українською і татарською державою, що про нього у такому марсовому тоні пише п. Іґіт (ст. 18-19). Російська більшість на Кримі не підчиниться татарській меншині; вона може хіба сама проголосити Крим незалежною державою — незалежною принаймеңше від України. Якщоби справді у хвилині розвалу СССР на Кримі повстала така саме держава — байдуже чи вона відслонила би своє російське обличча чи намагалась би його замаскувати — Україна мусіла би вважати Крим лише відтинком українсько-російського фронту. Татарське населення, не зважаючи на малочисельність, могло би при своїй боєвій вартости мати вплив на вислід змагань на кримському відтинку. Віримо, що татарські маси спонтанно заняли би таке саме становище, як у квітні 1918 р., що вони станули би дружно до будови своєї автономної держави під опікою України.

Зрештою може статись інакше, може перемогти вплив тих кол, для яких ділема: автономія чи незалежність не є питанням можливости і потреби, лиш питанням престіжу — а то й моди; вплив кол, які забувають, що деякі европейські народи численніші ніж татари і компактно заселені на своїй національній території (словаки, хорвати, словінці, баски) вважають автономію остаточною метою. Якщоб у висліді таких впливів татари стали засобом протиукраїнської диверсії та найшлись по противному боці українсько-російського фронту, за пролив крови не відповідалаб українська сторона.

Статистичні цифри й історичні факти — це наша одинока відповідь на погрози п. Іґіта, і рівночасно і на його запевнення, що Крим ніколи не стане Піемонтом „единої, неділимої" (ст. 17), що незалежний Крим запевнить Україні безпеку від півдня (ст. 18), що Крим зуміє оборонити свою невтральність та забезпечити рівновагу на Чорному Морі (ст. 19), що буде „чорноморською Швайцарією" (ст. 20), що запевнить безпеку України від півдня (ст. 18), що на випадок війни на Чорному Морі зуміє оборонити свою невтральність (ст. 19).

Полемізуючи з проф. Дорошенком, який у ноті до німецького уряду мотивував необхідність обєднання Криму з Україною, м. ін. небезпекою, що Крим може стати Піемонтом „единої, неділимої", п. Іґіт ставить іронічне питання: „Чому саме Крим має стати евентуально Піемонтом для „единої, неділимої", а не Україна, яка не витворила ніколи тривкої, устабілізованої державности і — не зважаючи на підтримку двох европейських держав, на більший простір та на більшу чисельність у порівнанні з Кримом — не зуміла зберегти незалежности?" Відповідь проста: Тому, що Україна при дуже недогідних ґеоґрафічних умовинах зберегла незалежність від 1917 до 1920 р., обороняючи її перед переважаючими російськими та польськими силами при неприхильній поставі великодержав****); після втрати незалежности

*) Очевидно мали ми на думці виключно рр. 1917—20, бо йшло нам про відповідь п. Ортаєві на тему кримського самостійницького руху. Наш висновок не відноситься до давнього кримського ханату, дарма, що цей останній ніколи не був суверенною державою, про що забув п. Іґіт (гл. ст. 13). Ще заки Туреччина формально зреклася зверхности над Кримом (1774 р.), він попав під впливи Росії (1772 р.), що росли аж до повної анексії ханату. D.r Abdullah Zihni Soysal: Z dziejów Krymu. Warszawa, 1938.).

**) Коли уряд Сулькевича звернувся до німецького командування з проханням інтервеновати в Києві проти блокади Криму, ген. Кох ствердив, що Крим може увійти в унію, в якій провідне і домінуюче місце заниалаб Україна, бо в конституції, що її ухвалив курултай, названо Крим „краєм", не „державою". (A. Achmatowicz: Tragedja Tatarów krymskich. Rocznik Tatarski" t. I., Wilno, 1932). На жаль виявилося, що та конституційна фірточка не була передбачена для України.

***) Таке написав татарський публіцист Селім Ортай („O niepodległość Krymu", Warszawa, 1936) Вважаючи нонсенсом доказувати в нинішніх часах, що українська політична думка виключує федералізм, ми навіть не полемізували з тим поглядом п. Ортая, називаючи його „безглуздим". П. Іґіт робить з того висновок, що нам не стало сили на відповідь! (ст. 26).

****) Підтримкою двох великодержав (Німеччини й Австрії) користувалась Україна лише ... року. Коли ці обі держави скапітулювали в ... р. і забрали свої війська з України, та ... лише силами боронилась до 1920 р.

цінгу та Пратеру ніколи не мав і не бажав мати свого власного політичного обличчя. За Габсбурґів з ентузіязмом витав кожночасний переїзд цісарської чи архикняжої карети. Зі сумом та слізми на очах відпроваджував Франца Йосифа на вічний спочинок.

Таксамо легкодушно він робив у листопаді 1918. червону революцію та витав соціялістичних провідників. Літами голосував на кандидатів червоного фронту. Без глибшого потрясення приняв та згодом зі запалом витав новий рівнораменний хрест патріотичного фронту Шушніґа, — то чиж і свастика малаб мати більші чи менші привілеї? Недаром віденці за червової влади при повнім „кріґлю" пива співали парафразований габсбурський гимн на честь соціялістичних провідників: „Гот беваре, Гот бешіце, унзерн Реннер, унзерн Зайц. Унд дасс Гот унс авх бешіце унзерн Кайзер ін дер Швайц". Відень не мав і мабуть нині не має свого політичного обличчя; йому добре без нього. Відень толерантний, а нацизм домагається безкомпромісовости, навіть фанатизму для своєї ідеї.

Не зважаючи на перевтому складаю свою валізу на західнім двірці, звідки ввечір маю їхати у дальшу дорогу, а сам спішу крізь маґістралю Маріяґільф, осередок торговельного життя Відня з великими маґазинами Ґернґроса і Герцманского та десятками менших елеґантних фірм, що нині червоніють від прапорів та відзнак з гакенкрайцом. Виїняток становлять жидівські фірми, яким заборонено декоруватися тими відзнаками. Всюди реклама арійськости у вітринах: „Дайтш-арішес Гешефт", „дайтш-аріше Фірма зайт 100 ярен". Не бракує теж свіжоупечених арійських фірм: „Дізе Фірма іст зайт 24. Апріль ін аріше Генде ґекоммен".

Крамниці знаної фірми Дель-Ка ще не встигли змінити раси, але вже є в стадії пересовання, про що говорить напис: „Дас Гешефт ім Цуштанде дер Умляйтунґ ін аріше Генде".

Як засуджені на смерть, з настроєм „морітурі те салютант" видніють жидівські крамниці, гітлерівські пробоєвики встигли вже на дверях та виставових вітринах наклеймити їх жидівських власників готицькими наліпками: „Юдішес Ґешефт".

Та зпід серпанку модного патріотизму визирає вже то тут, то там захланна людська бестія, що на гаслах арійськости, патріотизму та на валютовім хаосі у звязку з введенням німецької марки хоче робити інтерес. На овиді появляється зріст цін, спекуляція, так знана з часів війни „прайстрайберай".

Нові пани все роблять, щоб піддержати духа „аншлюсованої" частини нації — пропаґандою та допомогою бідноті. З одного боку перед допомоговими бюрами цілі хвости, бо господарський застій очевидний, особливо через заломання заграничної туристики, розвинені зі часів Шушніґа, завдяки підтримці західних держав. З другого боку сотні робітників занятих при декорованню Відня прапорами, транспарентами тощо.

Після цілоденної крутанини по вулицях Відня виїжджаю експресом Відень—Ціріх у другу частину своєї подорожі крізь колишню Австрію до Вадуц, столиці князівства Ліхтенштайну, на швайцарськім кордоні.

(Докінчення буде).

... ці на всіх відтинках ведуть змагання за незалежність.

Навпаки кримські татари, при добрих приладних кордонах своєї батьківщини, не зуміли оборонитися перед збольшевизованими моряками довше як 22 дні (від 22. грудня 1918 р. до 13. січня 1918, гл. Ігіт ст. 6); коли не стало на Криму німецьких окупаційних військ, кримська республика зникла з лиця землі в одному дні, без якого спротиву проти російських білогвардійців. Татари обмежились до бойкоту Денікіна і Врангля та до протестів (Ігіт, ст. 10). „Замість того, щоб бунтуватися проти сильніших наїздників, татари звернулися 17. травня 1930 р. до Ліги Націй з проханням: заопікуватися малочисельним народом...“

Так написав провідник кримсько-татарського руху п. **Сейдамет — і ми наводимо його** слова та кілька фактів як характеристику державотворчих можливостей кримських татар. Нема в цьому іронії, злоби, є лише безпристрастне ствердження дійсности — сумної дійсности: що нарід, який у минулому мав сильну державу, тепер втратив змогу самостійного державного існування. Така є дійсність і її годі змінити, не зважаючи на те, як хто на неї реагує. Хто хоче, може за прикладом струся ховати голову у пісок і будувати замки на леді. Ми лише стверджуємо дійсність і робимо з неї висновки. Коли ці висновки для когось прикрі — не наша вина; коли хтось за це на нас гнівається, це не може змінити дійсности — ані висновків.

Б. Галайчук.

З польської преси.

Чи це справді нові шляхи?

„Шукаючи нових шляхів“. Так називається стаття Вітольда Войцеховського в тижневику молодої демократії п. н. **„Орка на угоже“** (ч. 7. з 28-го липня ц. р.). Автор шукає нових шляхів польсько-української співпраці. Ствердивши, що так звана українська проблема належить до найважніших справ, що стоять перед польською державною думкою, автор дорікає українцям, що в 1920-ому році „проспали свою волю на довший час“.

„Великі історичні вигляди, які їм дала була Польща, не швидко можуть повторитися. Коли Йосиф Пілсудський по думці традицій наших батьків за вашу і нашу волю пхнув польську зброю на визволення з московського (рускеґо) ярма братнього народу, стрінувся з пасивною мертвотою українського громадянства“.

Тепер — каже автор — український народ на сході втиснений в рами червоного самодержавія переживає ціле пекло неволі, бо Росія без уваги на державний лад залишилася собі вірна і традиція кнута, що угрунтовувалася в російській душі цілі століття, і сьогодні придушує все, що змагає до свободи. Що-ж торкається вітки українського народу, що живе в Польщі, то після доби, в якій польсько-українські взаємини укладалися в площині нездорових антаґонізмів, прийшла нормалізація, **що завдяки добрій волі принесла деяке відтяження. Але**

„теперішній стан ще далекий від ідеалу. Походить це з одного боку від факту, що зріс вплив реакційних чинників на хід польського життя, і з другого боку причиною цього є розярення, що його вносять українські екстремістичні групи.

„Українці висувають постулят автономії. Чи він реальний?“

Відповідаючи на це питання В. Войцеховський стає на становище, що справу української меншини в Польщі треба відділити від справи України. На його думку створення незалежної України лежить в інтересі Польщі. Українці мусять здобути собі цю незалежність власним зусиллям. Без польської помочі вони цього зробити не зможуть. Але поміч можна дати тільки братньому, не ворожому народові.

„Не здається нам, щоб автономію можна було ввести, принаймення в теперішних умовинах. Багато мусілоб змінитися по польському й українському боці. Автономію тільки тоді можна булоб зреалізувати, якби ми мали ту певність, що ваше відношення до держави, в межах якої маєте запевнений свобідний розвиток (говорю про майбутність) буде вповні льояльне, що ви не змагатимете до Малої Незалежної України, створеної з земель, що є на польському боці.

„Тільки про вас. А ми?

„Не розвяжемо української справи співраючися на т. зв. народові рухи та їх програми — тимбільш не розвяжемо її поліційними розпорядками. Тільки щиро-демократична думка може створити відповідні умовини, пригожі для розвитку тривкої, гармонійної, спертої на засадах рівноваги, співпраці всіх меншин над будовою загального добра. Тільки демократичний світогляд може вилікувати схоріння нашого життя, щоб ми могли по думці великих історичних цілей нашої культури — нести свободу іншим і собі“.

Ось і все. П. Вітольд Войцеховський сказав виразно, чого він вимагає від українців, але поза фразою про демократію, не сказав ні словечка про те, як він уявляє собі на демократичних засадах поладнати справу українського народу в Польщі. Автономія ні! Отже що? Чи не краще булоб подати якусь ясну програму? А так довідуємося з тижневика демократичної молоді те саме, що ми чули вже сто разів від усяких ендеків та інших соціялістів. І чому ця мають бути нові шляхи?

•

Ще слово про ту ясну програму. Заповіла редакція „Орки на Уґоже“, що міститиме українську сторінку. І справді була пару разів така сторінка, в якій виступали українці. Можна було думати, що коли якісь українці співпрацюють на українській сторінці органу польської демократичної молоді, то це сталося на тлі якогось ідеольоґічно-програмового порозуміння в українській справі, тобто, що ця польська демократична молодь має в українській справі програму, під якою українці можуть підписатися. А тимчасом у згаданому вгорі числі „Орки на уґоже“ появилася така замітка:

„У звязку з поміщеною в попередньому числі молодо-українською сторінкою, для

МИХАЙЛО МОЧУЛЬСЬКИЙ. 33

З останніх десятиліть життя Ів. Франка

(1896—1916.)

(З приводу роковин смерти поета).

ГАЛЮЦИНАЦІЇ.

В часі блукання, як сам пише поет у своїй „Історії хороби“, ішов дощ і дув холодний вітер. Поета промоклого та промерзлого знайшов на другий день в десятій годині зранку за Ліпіком в одній сорочці біля великої калюжі жандар Тарнавський, який жив поруч поета у тім самім домі і лікувався. Він привіз поета до дому та поклав у ліжко і мабуть іще того самого дня відвіз його до саноторії братів Боосів, у сусіднім місточку Урпіку. Там пролежав поет кільканацять днів у горячці. Галюцинації не переставали його мучити. Драгоманів та інші духи, як пише поет, грозили йому великим процесом у Відні в то ... і „розстрілянням і найстрашнішими покаліченнями“. „Дух Драгоманова“ радив йому „повісися“.

Про свою пригоду у Ліпику поет написав листа до Володимира Гнатюка та мабуть іще до когось. Гнатюк дав прочитати мені того листа і з нього було видно, що душа в поета була хвора. У листі, памятаю, галюцинація була описана не так докладно, з подробицями, як у „Історії моєї хороби“. В цьому писав поет, що з дому, як він, виманили його Драгоманів, Костомаров і Веселовський. Вони веліли йому йти дорогою крутою стежкою зигзаковатою лінією, вивели його за Ліпік і там над якоюсь великою калюжею прочитали йому присуд, яким покарали його за якісь гріхи стражданнями, що мали тривати тисячі літ. У тому листі, наскільки памятаю, були згадані і Павлячки, в яких жив поет у Ліпіку, і жандар Тарнавський, але про санаторію, куди перевезено поета з Ліпіку, писав поет, що вона була в Пакрацу, але не в Урпіку, як пише в „Історії моєї хороби“. Про Наумовича й Гушалевича не було ніякої згадки. В листі була згадка й про п. Зигмунтівську. Він бажав собі, щоб вона приїхала доглядати його в недузі. Лист був власноручний. На жаль, той лист, чи не останній писаний власноручно поетом, як казав мені Гнатюк під кінець свого життя, запропастився в часі воєнної хуртовини.

Згаданий лист Франка був причиною, що Наук. Тов. ім. Шевченка дало гроші і спонукало поетового сина, Тараса, поїхати у Славонію і привезти поета до Львова.

ОДНА ГОСТИНА.

Поет вернувся до Львова десь коло 20 квітня 1908 р. Про його приїзд я довідався від Володимира Гнатюка. Ми умовилися зараз відвідати поета, ввечір. Коли я прийшов до Гнатюка, він розказав мені, що Гнат Хоткевич, який жив тоді у Львові на еміґрації, купив квіток і пішов з ними відвідати поета, дружина поета квітки взяла від нього, але його самого не впустила. Ми були непевні, чи й перед нами не будуть заперті двері, але поетова дружина впустила нас ласкаво і завела до Франка. Він лежав на софі горілиць з прижмуреними очима. Крізь вікно сипалося на поета блідо-срібне проміння місяця. На вікні стояли Хоткевичеві білі гіякинти. Як тільки ми ввійшли у кімнату, поет розплющив очі, ми привіталися з ним, але він далі лежав непорушно. Поет пізнав нас і розказав нам про своє нещастя.

— Прийшли до мене — оповідав поет — Драгоманів, Костомарів і Веселовський, завели у церкву, там Драгоманів вийняв зпід престола золотий молот, казав положити мені руки на ковало і так довго бив він молотом по руках, поки не зробив з них ось що, дивіться!...

Поет показав нам свої руки.

— Бачите? — в моїх руках немає тепер кісток, в них хрястка, як у дітей...

Ми подивилися на руки, вони видалися наймягкими й були покорчені.

— На що-ж зробив би Драгоманів пану доктору таку пакість? — питає Гнатюк.

— Щоб я не писав уже більше, — відповідає поет.

Гнатюк, щоб повести розмову в інший бік, почав оповідати поетові про вбивство 12. квітня намісника Потоцького студентом Січинським.

Поет слухав мовчки Гнатюкового оповідання, а потім сказав:

— І знайшовся такий відважний українець!...

Гнатюк пішов у другу кімнату, а я ще лишився. Поет помітив це і сказав до мене: — А ви не демаскуйте поетів[1] і не пишіть більше!... Я також не писатиму більш... Ідіть до світла!

[1] Натяк на мою статтю „Поезії Степана Чарнецького.“ (Л. Н. Вістник, 1908 р., кн. II) і на статтю „Один з ділетантів“, яку поет знав у рукописі (Л. Н. Вістник, 1908 р., кн. XI).

того, щоб виминути непорозуміння, стверджуємо, що цю сторінку на автономічних засадах редагує спеціяльний гурт молодоукраїнських публіцистів та що за мериторичний зміст цієї сторінки редакція у ніякому випадку не бере відповідальности".

Ясно! І згідно зі становищем Вітольда Войцеховського: нічого не сказати ясно, щоб, Боже борони, не було непорозумінь... З ким? З одноцілим польським фронтом в українській справі, від ендеків до молодих демократів.

Чи це теж нові шляхи?

„Цуд кресуф всходніх".

Під таким наголовком умістив познанський ендецько-католицький „Пшеводнік Католіцкі" (ч. 25) велику ілюстровану статтю свого співробітника д-ра Януша Дунін-Міхаловського про волинську ревіндикацію. Читаємо там:

„Поворот „зрущоних і справославйоних" під царатом поляків до віри і мови наших батьків не припиняється. Зрозуміння кривд, що їх зробили нам царські уряди, проникає щораз глибше в душу тамошнього населення. Ті, що навертаються, не обмежовуються до того, що переходять на лоно римо-католицького костела, але прагнуть своє навернення задокументувати явним жертвенним чином. Тому вони думають про будову римо-католицьких костелів, каплиць, вівтарів, домів людових і католицьких польських шкіл. Щораз більше відвертаються від усяких „вивротових" і „антипаньствових" течій. З людей байдужних або ворожо наставлених до нашої держави перемінюються поволі в добрих синів, що щиро люблять батьківщину".

Автор стверджує, що ревіндикаційний рух найбільш посилений у повітах здолбунівськім, рівенськім та кремянецькім. Але із інших повітах ця акція розвивається головно завдяки польським військовим осадникам. Свідчать про це такі події:

„В неділю 15-го травня ц. р. занотовано на просторі тих трьох повітів „поврут до вяри ойцуф" коло 300 душ. На другу неділю, тобто 22-го травня занотовано перехід до римо-католицького костела коло 350 душ. У свято Вознесення число навернених побільшилося ще на 600 осіб. В самому Бабині, букринської волости, рівенського повіту, склало „акт визнаня" 56 осіб. Врочистість відбулася перед кс. пробощом з Тайкур, при численній участи місцевої і довколичної людности. Числа навернених в неділю 5-го червня, на Зелені Свята, ще не знаємо, але буде воно дуже поважне, бо в цілому ряді сіл населення підготовляється до урочистого переходу на лоно римо-католицького костела.

„Навіть в головній українській твердині, в луцькому повіті, що його опанувала і досі ним кермувала численна там українська інтелігенція, видно поважні виломи на нашу користь.

„Є тут село Радомисль, що його заселює давна польська шляхта загродова. На жаль те село внаслідок браку католицького ксьондза впродовж віків майже зовсім зрущилося. І ось в тому Радомислі зголосилося цими днями 58 батьків разом зі своїми родинами, щоб їх приняли на лоно правдивого костела. Католицькі богослуження відбуваються що неділі покищо у вселюдній школі, але є думка вибудувати власну каплицю. Так то те, що було колись польське, знову стає польським за посередництвом „косьцьола сьвентего".

Далі д-р Януш Дунін-Міхаловський розказує, як то ці навернені не скривають свого щастя і радощів.

„Ми були православними — говорив недавно на одній парохіяльній врочистости двацятьлітній конвертит, Ян Мосейко. — Ми були православними не тільки під російською займанщиною, але також ще довгих 19 літ в нашій вільній батьківщині. За царських часів прадіди і навіть наші найближчі були католиками, що нам стверджують метрики з тих часів... (Очевидна річ теперішній Ян Мосейко не каже, якого то католицького обряду були його прадіди, метрики напевно кажуть про те виразно. — Ред.). У тих займанських путах була дуже гостра дисципліна, особливо для польського народу. Поляк не міг заняти ніякого урядового становища, ні ніякої праці, коли не приняв православія. Ми чекали і довго зволікали. Не було нікого, хто подав би нам руку і завернув „зе збочоней дрогі", на яку загнав наших батьків примус. Ми чекали так довго, що нині навіть тяжко повірити, що вже прийшов поворот до віри батьків. Але тепер вкінці відізвалися ви наші брата, подали нам руки і вирвали нас з дороги, по якій ми досі блукали. Завдяки вам „браця кохані", ми є тепер на властивій дорозі. Мусимо триматися так, як трималися її наші брати католики, що і за царських часів витривали у своїй правдивій вірі. Ми-ж браття з польського пня! Нині стали ми прикладом для інших і мусимо старатися, як я сказав, щоб і тих, що йдуть блудною дорогою, завернути. Подаймо собі руки до єдности римського костела і польського народу".

Так говорив двацятилітній Ян Мосейко. Читаємо цю промову і дивуємось. Звідки в такого двацятилітнього хлопця, що був досі православним, така ревність для єдности костела і польського народу і таке — таке, а не інше — знання історії. Але справу вияснює нам одна дрібниця. До статті долучена світлина, на якій видно мужчину в великоміському одязі і біля нього панна. Підпис: двацятьлітній конвертит Ян Мосейко, — „обок дзлачка всьруд млодеґо польслеґо поколеня п. Р., научицелька"... Таким чином джерело натхнення Яна Мосейка відкрите.

І далі д-р Януш Дунін-Міхаловський пише:

„Цілий той відродженецький рух має першорядне значіння для нашої державности. Це найкращий, найшляхотніший (!) і найуспішніший спосіб збільшити наше польське посідання на східних землях. Місцеве польське громадянство добре зрозуміло вагу цієї справи. Тому нічого не щадить. З великими радощами і горячим признанням привитали тут відому нашим читачам пресову круціяту. „Пшеводнік" нераз голосно читають.

„В ділі відбудови польщини і запевнення її тривкости на перший плян висувається потреба будови костелів, головно каплиць. Рухливий на цьому полі діяльности комендант волинського Корпусу Охорони Пограниччя, полковник Ґонсьорек станув на чолі одного з комітетів будови каплиці в Михалівці, кремянецького повіту. В його праці помагають йому: управитель школи Оберляйтнер з Загірець і господар Захар Бачук, донедавна православний. Знаменне, що до комітету будови входять також православні. Ґрунт під каплицю в Михалівці жертвували безплатно: католик Якуб Ґаєвський і православний Дмитро Семенишин. Урочисте посвячення площі відбулося в неділю 22-го травня ц. р. Була це справді величава релігійно-національна маніфестація, уладжена майже над кровавою границею, за котрою простягається понура держава крови, сліз і пожежі — червона Росія, комуністичний „рай", з котрого майже щодня хтось пробує передертися до свобідної Польщі. Але продирається рідко. Переважно паде від куль понурих червоних вояків, що докладно пильнують границь кровавого „раю" червоних харцизяків."

І автор описує, як у Михалівці зїхалися головні діячі на ревіндикаційному полі: кс. канонік Адольф Яросевич з Лановець, кс. Самусенко з Дедеркал, кс. Ґрабовський з Шумбару, майор Куперський (довудца баону КОП-у), представники всяких „Оґніск", військових осадників, учасельство, польське і руське населення найближчих сіл, плютон кавалерії КОП-у і шводрон кракусів, складений переважно з військових осадників близької осади Сенкевичі.

„І модльоно сен, пшемавяно, покшепяно взаємне на духу і сьлюбовано не уставаць в подентей збожней праци".

Того самого дня з подібною парадою клали угольний камінь під будову каплиці, на яку зібрали понад 2000 золотих готівки і багато будівельного матеріялу. В осадах Воля Вільсова і Воля Рицерска, катербурської волости на Кремянеччині, заселених військовими осадниками, почали будувати людові доми і потім зачнуть будову костела. У славних Гриньках будують людовий дім, в сусідніх Козачках, відомих з навернення на католицизм, теж поклали фундаменти під людовий дім. В Рибчі, катербурської волости, створився комітет будови людового дому. У всіх людових домах мають побудувати вівтарі, щоб до часу, заки збудують там каплиці чи костели, могли відбуватися в них богослуження.

Цю свою статтю д-р Януш Дунін-Міхаловський так кінчить:

„Так ростуть ряди вірних польщині та католицькому костелові на Волині. Отже польщина посилюється, могутніє, закріплюється. Згідно з поверховними підрахунками повернулося досі до „вяри пшодкуф" на Волині коло 8000 осіб. На „кресовій" земі ростуть ряди Моґортів. Чи кожне польське серце не повинно цим радіти? І радіє воно дякуючи Найвищому за „цуд лaскі і опекі якон отача одродзоном нашон ойчизнен, якого доводем сон власьне пшемяни заходзонце тераз на Волиню".

Тільки. Читаючи ту статтю переконуєшся наглядно, як ні трохи не зміняється світ і не зміняються люди, хоча над землею проходять століття.

Я пішов у сумежню кімнату, за Гнатюком. Там були Франкові сини і дружина. Незабаром мали прийти лікарі — д-р Лев Коссак і д-р Володимир Кобринський.

Франкова дружина була в якомусь дивному горячковому стані. В неї очі блищали несамовитими вогниками, рухи були над міру оживлені. Вона почала розказувати про Франка живо, жестикулюючи і переходячи з предмету на предмет.

— О, з Франка буде тепер пророк, — починає вона — він каже: візьму палицю в руки і проповідуватиму слово боже... І я також піду з ним і товаришуватиму йому...

— Але тепер я боюсь за нього... В нього сверблять пяти, а в кого сверблять пяти, той кажуть має замір повіситися. А я боюсь того й пильную його... То та відьма Крушельницька так заворожила його. Вона дарувала йому золотий ріг...

Франкова дружина почала сміятися й деклямувати:

miałeś, chamie, złoty róg,
miałeś, chamie, czapkę z piór:
czapkę wicher niesie,
róg huka po lesie,
ostał ci się ino sznur.
Ostał ci się ino sznur.

— Не вірите? — дивилася мені пильно в очі пані Франко. — А знаєте, до Франка приходять у гості покійники, Драгоманів, Костомарів... і балакають з ним. А до мене приходять Старицький, Кістяковський і теж балакають зо мною. У нас тепер усе балакає: наш котик, стіл...

ДУМКА ЛІКАРІВ.

Гнатюк розмовляв з синами поета, а в мене горіла голова і я не знав, що з собою робити. Ми чекали лікарів, які мали прийти до поета й вирішити, що робити з ним далі, отже треба було ще залишитися. Накінець появився д-р Володимир Кобринський. Поет дав себе оглянути мовчки. Д-р Кобринський сказав нам, що з Франком погано, що дома він не може залишитися і що катастрофа може счинитися з ним несподівано. Потім прийшов д-р Лев Коссак, оглянув поета, поспитав його про щось і похитав головою. Лікарі зробили коротке консиліюм і вирішили примістити Франка з огляду на спосіб лікування у санаторії.

Коли ми вийшли від Франка, д-р Коссак сказав нам, що у поета міцний орґанізм, але через свою недбалість він допустив до такого поганого стану недуги. Недуга, очевидячки, в поета стара. Він придбав її ще у Відні, коли вчився у Яґіча. Довго вже лікується поет у нього. Як припікало, він приходив радитись, але ніколи не робив того, що він приказував. Загалом, дуже неслухняний і недбалий з поета пацієнт. Раз покликав був поет д-ра Коссака телеграфічно з вакацій. — І уявіть собі, — розказує д-р Коссак — я приїжджаю, йду до Франка, бачу його здалека на вулиці, думаю підійти до нього, а він тимчасом угледів мене й перейшов на другий бік тротуару...

В ту хвилину надїхав трамвай, лікарі повсідали до нього і відїхали, а я постояв ще трохи з Гнатюком і пішов з важкими, невеселими думками додому...

(Далі буде).

Літературна сторінка.

Легка книжка на вакаційну лектуру.

„Чи не моглиб ви мені порадити щось легкого на подорож...?" „Чи не знаєте ви якоїсь доброї книжки, яку варт булоб прочитати на селі підчас вакацій отак собі, як підуть дощі?" „Може маєте у своїй бібліотеці якусь цікаву повість, добру на вакації?..." — ось з якими запитами звертаються знайомі, що приготовили вже пледи, наплечники, купальні штанці, фотографічний апарат, крем для засмаження шкіри і навіть пляшку коняку, на випадок, якби, борони Боже, хтось на прогульці занедужав.

Легка, приємна, цікава книжка? Книжка на сльоту і на нудьгу? Книжка, яку можна позичити на літнівці сусідам за стіною, байдуже, чи це буде радник, студентка, священник, кооператор, старий чи молодий, спортовець чи политик, традиціоналіст чи модерний тип?

— Календарі ще не повиходили — кажу. Не жартую, а кажу поважно: в якій чужій мові ви читаєте? Бо у нас такої лектури нема. Навіть т. зв. популярні книжки нелегкі. Ви-ж, що розумію вас, шукаєте такої книжки, яка випогодилаб ваше обличчя, у всякому разі не захмарила чола... Ви не хочете напружуватися читаючи, ані занадто хвилюватися. При Шерлоку Гольмсі чи над кримінальними повістями Воллеса ви ніби-то хвилюєтеся, але так собі приємно, гиґієнічно. Як у кіні. Отже ви шукаєте книжки в роді фільми. Зміст може бути який, але це повинна бути низка образів, що зміняються швидкою чергою, захоплюють своєю ріжноманітністю, — барвисті, що легко розбуджують уяву.

У народів, де книжка є предметом буденного вжитку, у подорож беруть передовсім книжку легку на вагу. Вона поміщується в кишені і навіть можна прочитавши її, залишити в дарунку служниці або кельнерові. Недурно їх продають здебільша в кіосках з ґазетами і тютюном. На залізничій стації ви купили її, при кінці подорожі вона вже вам непотрібна.

А тепер щодо легкости „умової": це така книжка, що не вимагає від нас окремого зусилля. Читаємо її автоматично, наче слухаємо радія або читаємо ґазетну статтю. Така книжка не старається нам накинути якихось ідей, переконань, не каже поглиблювати почувань.

Легка книжка не мусить бути безвартна. Так теж і „тяжка" не мусить мати літературної вартости. Відомо, що тисячі наших інтеліґентів читає з приємністю Кервуда, Дель, Е. Ґлін, Куртіс-Малер, Оппенгайма, але для багатьох „легкими" книжками бувають теж автори трохи вищої марки, як Вікі Бавм або Керменді. Такі французькі повістярі як Пер Бенуа або Кльод Фарер (а є їх кількадесять) завсіди мають на увазі ту ефектовність в оповіданій історії, що межує з сенсаційністю.

Навіть „Кроваві сензації" можуть бути легкі. Це все залежить, як у фільмі від „геппі-енду" — їх щасливого закінчення. Але і це не завсіди рішає про „легкість". Адже наші книжки здебільша кінчаються погідним акордом — віри чи надії, а ввесь їх зміст часто безнадійно мелянхолійний. Причина та сама, що у шкільній науці: — найбільшу мелянхолію наводить на школярів повчальний тон, постійне намагання вчителя „вбити у голову" те, чого вони мають навчитися, піддатися його впливові, щоб стати ліпшими і розумнішими.

У нас мало „легких" книжок, бо більшість із них хоче нас виховувати. А ми виїжджаючи на вакації, таксамо як школярі, хочемо відпочити від — виховання, науки.

Та чи не буває так, що люди для приємности беруть із собою на вакації наукові та фільософічні книжки? Бо для тих, що читають такі книжки постійно, вони бувають лекші, ніж найлекші повісти.

Анґлійці, американці чи французи вміють писати наукові книжки, найбільше спеціяльні, про найглибші проблеми, так ясно, що прочитавши речення не треба його перечитувати ще раз, щоб зрозуміти. Джінс та Еддінґтон розясняють нам таємниці землі та міжзоряних просторів так, наче тут ішло про звичайні справи. Велс або Ван Льон оповідаючи історію людського поступу вражають нас своєю простотою, наче ми вийшли з темної кімнати на сонце.

Легкі повісти та оповідання, в яких нема чогось глибшого себто матеріялів до людської психольоґії залишають пустку. Фабриканти таких повістей думають тільки про людей, які не хотять думати. Але легка форма не мусить виключати глибший зміст, поважну основу.

Чи треба доказувати, що багато авторів — і ті, що пишуть повісти і ті, що пишуть наукові книжки — часто під тяжким стилем скривають брак думок. Чим хто темніше пише, тим тяжче думає.

Чому не перевидаємо вичерпаних книжок?

Одна англійська напів літературна, напів видавнича установа рішила видавати систематично огляд книжок, які вже вичерпані. Цим вона хоче звернути увагу видавничих фірм на твори, гідні того, щоб наново побачили світ.

Хоч ріжниці між нашим літературним рухом та англійським занадто великі, щоб можна від англійців запозичати видавничі ідеї, проте хто зна, чи пригадки про вичерпані книжки не придались би у нас більше, ніж в Анґлії, де що-години появляється нова книжка. Передовсім ми не маємо такої великої кількости авторів і книжок, щоб вони могли заспокоїти наші мінімальні інтеліґентські потреби. Мінімальні інтеліґентські потреби це дві книжки на тиждень на лектуру. А що не все те, що виходить надається на лектуру для всіх, то таки требаб бодай кількасот книжок річно для вибору.

Наша матеріяльна скрута не дозволяє нам платити гонорарів чужим авторам за право перекладу їх творів на українську мову. Через те так мало перекладають у нас чужих сучасних творів. Правда, не перекладають теж і давніших, за яких не треба платити гонорарів, але не перевидають і наших „клясиків" чи зовсім близьких нашій добі рідних авторів. Видавалось би, що наші видавництва повинні би використати ситуацію, коли у Галичині не треба платити нічого всім наддніпрянським письменникам, бо Совітський Союз не підписав міжнародньої авторської конвенції. Тимчасом таких авторів як Мирний, Тобилевич, Старицький, Нечуй-Левицький, Леся Українка, Коцюбинський ніхто у нас не передруковує. Видання їх творів рідкі, часто передвоєнні, — існують тільки розрізнені томи, а не збірні твори, а проте ніхто їх не передруковує.

Навіть для настирливих потреб школи не передруковують книжок, призначених на обовязкову лектуру, бо кажуть, що це не „оплачується".

Від нудьги до нудоти.

Не нудьга, а нудота. Нудота передає на-[illegible] фізичне почування осоружного, яке йде від нашої „середини". Романтичні письменники нудьгували і втікали у країну мрії, сучасні [illegible] дійсністю не можуть відвернутися від неї з відразою без нудоти.

Видається дивним, майже неймовірним, що можна на таку тему ще тепер написати ще одну повість. Кілько їх написали у добі романтизму, модернізму, реалізму. Читач цієї повісти на кожній сторінці буде пригадувати собі подібні настрої в інших славних творів. А проте не заперечить, що є в Жан-Поль Сартра щось нове, наскрізь ориґінальне.

Передовсім треба запамятати собі це прізвище. Воно — нове. Сартр видав колись якісь новелі і фільософічну студію про „Уяву" в дусі німецького професора Гуссерля. Але про це не мусять знати читачі літературних новин. Сартр живе в Гаврі, де є вчителем фільософії. Себе він назвав у повісти Рокентеном, а Гавр містечком Бувіль, поменшивши оба образи до карикатури.

Сюжет повісти? Живе собі у Бувіль якийсь дрібний рентієр, чудний чоловяга, що працює в бібліотеці над життеписом якогось маркіза з XVIII. віку. Колись він обіхав увесь світ, мав славних знайомих, як тепер має спомини. Мав теж і приятельку, — може навіть кохав її. Він багато читав і читає, знає добре сучасну літературу і залюбки фільософує. Його товариство? Яке може бути товариство в такій провінціяльній дірі? Нудота. Залишаються спомини про світ. Спомини? — смішне. Нема споминів — людина живе тільки теперішністю. Таксамо нема минулого ні майбутнього — це не тільки факт, але його... може ствердити навіть найточніша аналіза.

Рокентен піддає аналізі людей довкола і свої думки про них. Це ще не все. Він вивертає на нівець усі предмети людського існування, робить їх прозорими, щоб доказати, що існування веде тільки до суперечностей і до безглуздя. Коли піти углиб самої людської свідомости — то не надибуємо там нічого більш як ланцюг безнадійних міркувань. Ось деякі з цих міркувань: „Коли ти придивляєшся собі трохи довше у дзеркалі, то ти побачиш там малпу... Я мусів дивитись іще довше і побачив, що те, що бачу знаходиться багато нижче малпи, на межі рослинного світу, на рівні поліпів". А аналіза свідомости, власного „я" починається так: „Моя думка не я. Ось чому я не можу зупинитись. Я існую тому, що я думаю, а я не можу не думати. Навіть у цій хвилині, це жахлива річ, коли я існую, бо я відчуваю жах існування. А я сам, моє власне „я" витягає мене з того ніщо, до якого тужу: ненависть і відраза існування це тільки способи, щоб іще глибше загрузти в ньому."

Та хто це читав книжки Сартра помилився би, що це ще один декадентський документ нудьги. При ній можемо згадувати „Обломова" Ґончарова, „Мелкого беса" Сологуба, „Порохно" Берента, деякі повісти Стріндберґа та Мірбо, а передовсім сучасних англійських песимістів: Джойса, Вірджінію Вульф та Гакслея, яких твори він знає добре. Сартр використав свою знайомість фільософії для аналізи, що порушує деякі наші буденні переживання у свіжій формі. І вже це не є таке безнадійне. Деякі французькі критики питаються, чи такий автор зможе ще написати нову повість, коли він вклав у неї так багато із власної безнадійности, зневіри та нудоти.

Літературна хроніка.

НЕБУВАЛА ПРЕМІЯ.

Товариство годівлі та опіки домашньої птиці у Франції проголосило нову премію за найкращий літературний твір, що опише або прославить героїв домашнього обійстя: — кури, когути та їх [illegible]. У Франції когут, ясно, стоїть на першому місці, бо він — символ „галійського духа". Нагорода 5000 фр. за поему, повість, пєсу, фільму, навіть вийняткову статтю. Якби жив Едмон Ростан то дістав би напевне першу нагороду за свого „Шантеклера". До жюрі ввійдуть крім чільних письменників також представники птахівництва.

Поштова скринька.

Т. Б. „Ромі". У вашому оповіданні є трохи [illegible] себто фантазії, яка пробує вкласти несподівані ситуації, заінтригувати. А проте ці зустрічі у поїзді залишають враження вигаданих, непереконливих. Хто зна, чи не можнаб такої теми використати для більше природної історії, ще й звязаної з нашим середовищем. Чому „пані Ванда?"

Е. Ж. „Відгадала". На одній обсервації трудно розбудувати новелю. Це скоріше анекдота, що вистачилаб на малий фейлетон, хоч і написана живо.

Т. Н. Калуш. Де Ви найшли таку [illegible], на-пів божевільну історію, як „Г. М."? Сам автор Густав Л. не належить до зовсім нормальних, а вже вибрана вами його новеля робить враження чогось безглуздого. Не вживайте „місто" замість „замість", ані „хвиля" зам. „хвилина", „[illegible]" замість „[illegible]", ані не вживайте таких страховищ, як „примінюючися!", бо це форми чужі нашій мові.

Сторінка без політики.

ОДНОЮ НОГОЮ ПРИ ВІВТАРІ.

Невже я попав розбійникам у руки?

Був парний, червневий день. Цвітучі рододендрони заповнювали простору долину, якою я проїздив, по дорозі з пристані до манастиря Ая-Зони. Повітря було насичене пахощами, мул лінивo, але осторожно переступав крізь купи каміння, що стояло перед ним у дорозі, а в моїй голові роїлося від думок. Згадувалось давноминуле, любе, віддалене від сучасности рядом літ. Цитриновий гайок усміхнувся любенько за потічком, що був мені провідником. І там оте почалось. Декілька тіней виступило з гаю. Мул стригнув вухами, а я успокоюючи його, мовчки числив кріси, прицілені в мене. „Мабуть звичайні грецькі розбійники „арами" — як їх тут називають. І стало мені нараз сумно: годинник — я дістав його від брата за те, що не перепав при іспиті з математики — служив мені стільки літ — хто буде його тепер носити? А в куфрі скільки дорогих для мене речей! Багато вони не говорили. Маю сховати цей смішний револьвер; вониж мають їх більше, не зроблять мені нічого, відведуть мене тільки в село, а що буде далі то побачу. Я став їх переконувати:

— Який-же ви поганий інтерес зробили! Хочете викупу? Хтож дасть вам його? Хлопці! яж сам, як той палець на тім сірім світі. Державі, з якої я втік буде зовсім байдуже, що сталося зі мною. Підождіть краще на якого — англійця або американця!

Ані мені не відповіли. Двох вело мула, йому це теж не дуже то було до вподоби, а інші довкола замною і попереду мене. Стравді торжествений похід!! Ще почали співати нездари!

Село було близенько. За хвилину ми побачили сіро-земні оливні садки, а серед них перші хатки. Чи не найчепурніша була та, перед якою ми зупинились! А ціле село — чоловіки, жінки, старці, діти — дивилось на нас. З хати вийшов товстенький, поважний, дуже поважний чоловік, мабуть господар.

— „Кальос орісте"! — привитав мене.

Я звернувся до нього:

— Чого хочете від мене? Чого тягаете мене тут, з моїм мулом?

Він усміхнувся знову і попросив увійти до хати. Щож мені залишалося робити? Я увійшов, та сів на мягкий стілець. Товстюх — Кир Александер — заплескав. Увійшла бабуся й подала мені заварені овочі, солодощі, потім горівку та каву. Увійшло до кімнати ще декілька селян.

— Наздоровля чуженцеві й гостеві — припили до мене.

— І женихові — додав Кир Александер.

— Якому? — і оглядаючись бачу тільки самих старших селян.

Це їх лише розсмішило.

— І молодій! Гей, Зою, ходи-но сюди!

Ввійшла дівчина, мабуть 17-літня, гарненька, закукурічена.

— Ха, ха, ха, чи я подобаюсь тобі?

Із денника полоненого.

„Сиджу тут уже третій день. Кормлять мене всім можливим. Те, що в мене висушило сонце Сагари, нагородив Кир Александер своїми ягніями, тлефами, килаїфами*) та іншими лесощами. Чиж вони хотять мене викормити, а потім зробити з мене, якто кажуть тасманські людоїди — довге порося? А коли я спитав попа Атанаса, чи и вострові їдять людей, він сплюнув із досади, перехрестився й гукнув:

— Поганський осле!

Так чогож мене тут держать?

Я пятий день у неволі.

Можна вдуріти! На село мене не пускають, тільки до саду, але й тут крутиться повно тих посіпаків з крісами, про втечу не можна й думати! Зоя крутиться раз-у-раз коло мене, частує солодощами, таемничо всміхається, а її товстенький батько теж. — Боже милосерний — поможи мені! Це дівча непогане!

Шостий день.

Сьогодні Кир Александер говорить:

— Зоя найбагатша дівчина на острові. Аж із Псар приходили свати. Не дивуйся: 20 мулів, 50 ослів, 500 овець, 800 оливних дерев, 3 великі човни з рибальським приладдям, одно вітрильне судно, камяний дім, виноградники — чи все це має яка інша? Як думаєш, чи вистарчить на спокійне життя? Га? А дівчина як горох! Но-но, не відмовляйся, подобається тобі, таких у нас мало, кажу.

Кладусь спати й чудні думки переслідують мене: ба хлопче, так воно вже є, не зїдять тебе, але оженять, — силою оженять.

Субота. Остаточно — щож? 20 мулів, 50 ослів, 500 овець — товару, аж страх збірає! — а дівчина як горох!

Таж мені це вчора вечір виложили як на лопаті. Кімната повніська. Самі старші чоловіки та жінки. Кир Александер причепурений, Зоя теж —покійну матір заступала стара тітка Агата.

„Любий чужинче — торжественно почав Кир Александер — завтра неділя. Бог вибрав тебе; завтра поведеш мою єдину дочку, мою Зою, до вінця. Нічого не поможе, мусиш — така доля на тебе випала. Дякую Всевишному, що нам Тебе післав".

Припили до мене кілька разів довкола, аж мені з того закрутилося в голові. А в тій бідній голові аж до рана морочилося: „20 мулів, 50 ослів, 500 овець..."

На дворі гуділо — грецька музика доводить до божевілля. Я вийшов на подвіря; було повніське. Усі мене вітали, а молодики, що мене привели, а потім стерегли, стріляли з рушниць в повітря і кричали „хай живе!" Я ласкаво всміхався до всіх. І тільки на одного сільського красуня — він шось за багато й за часто споглядав на Зою — я дивився скоса.

„Да буде воля Твоя"! Зоя гарненька дівчина „а по шлюбі відведе мене до свого камяного дому в оливному садку ...20 мулів, 50 ослів, 500 овець" З тими думками приступив я побожно до вівтаря, що скривався у хмарах кадила. Піп Атанас служив довгу торжественну Службу, і тривало це добру годину. Нараз нам казали стати на коліна. Всеж на хвилину покинув мене спокій і не стало мені нараз повітря, коли я побачив, як піп Атанас бере до рук високі, з легкої бляхи, корони. Так, а — тепер? Я прижмурив очі, щоб не бачити як він нам хрестом благословить і кладе корони на голови. Зої я не бачив, тільки чув, що вона коло мене.

Но — але що далі?

Не дуже то ніжно потягли мене за рамя й відвели від Зої. Відкриваю счудований очі — пробі! Коло Зої стоїть на колінах той джиґун, що ввесь час так нахабно пожирав її очима, — а піп Атанас кладе йому на голову корону, щось під носом бурмоче, а довкола тихесенько всміхаються. Пручаюсь — це вже справді за багато дозволяють собі ці люди. Хочу до Зої. Та кілька мозолистих рук держить мене цупко і не пускає. Уже мабуть усьому кінець.

Кир Александер дає пояснення.

„Любий чужинче, — ти зробив нам велику послугу. Це вже такий звичай у нас на острові: подружжя тоді найщасливіше, коли молоду поведе під вінець чужинець, у думці, що мусить з нею повінчатись. Щойно при вівтарі мусить зробити місце справжньому женихові. Не гнівайся за це на нас і прийми дарунки від молодої. Цю сорочку вона сама вишивала, ті панчохи вона плела, цей вдячний поцілунок вона тобі дає..." — — —

Коли я покидав село, щоб продовжати дорогу до манастиря, якого найбільшою реліквією є кусень ремени Богородиці, думав я собі: „Дівчина як горох, 20 мулів, 50 ослів, 500 овець — це все дуже гарно — та всеж да святиться імя Господне, що йшло тут тільки про чудний звичай, таких чудних мешканців цього острову".

Переклав з чеської мови
Ро. М-к.

*) Грецькі солодощі.

КОЛИ ПОВСТАВ ПЕРШИЙ БАНКНОТ.

Перший гріш повстав у 1684 році у Новій Франції, в нинішній Канаді. Толішній губернатор Канади мав великий клопіт, коли-то йому забракло було грошей заплатити 400 воякам. І придумав він такий спосіб: потяти на чотири кусні карти до гри, написати належну суму, підписати й роздати воякам. Король ратифікував підпис губернатора своїм підписом і так повстав перший банкнот.

Ощадні — морально вищі.

Любимо говорити часто про моральну вартість людини. І навіть нераз порівнюємо: „Той морально стоїть вище від тамтого..." Та коли є яке мірило моральної вартости, то одною з добрих мірок є ощадність. Подумайте тільки, що ощадна людина мусить мати сильну волю і характер, щоб правильно відмовляти собі неконечних приемностей і складати ощадности. Вже ця сильна воля і постійність ставить цю людину вище від інших. Та треба зважити, що ощадна людина виявляє сильну волю і характерність не тільки в ділянці ощадности, але й переносить ті цінні прикмети на інші ділянки свого життя. Бо тут служить їй сильна воля до щадження, а при кінці служить їй воля до завзятої постійности, витривалости і вихідчивости. Що собі постановить, те виконає. Який великий скарб для народу — такі люди! Вони не тільки своїми ощадностями, складаними в рідних банках, збагачують націю економічно, але й уміють послужити рідному загалові на кожнім кроці. З таких людей добрі організатори, народні діячі, оборонці народніх прав. На таких спочиває майбутність народу. Ось чому треба ставитися до ощадних громадян з найвищим признанням, та і собі треба їх наслідувати. Бо як заощадження ощадних у своїй сумі збагачують народ матеріяльно, так і цінні духові прикмети ощадних людей збагачують народ під кожним іншим оглядом і наближають його до всестороннього добра. Ставаймож у ряди тих гідних пошани людей!

(Ю. Щ.)

ЄГИПТЯНИ РОЗСАДЖУВАЛИ СКАЛИ... ДЕРЕВОМ.

Коли туристи оглядають тепер великі єгипетські будівлі, то все насувається питання, як то єгиптяни могли будувати такі великі камяні піраміди не маючи тоді відповідного знаряддя. Досліди вчених інжинірів стверджують, що єгиптяни послуговувались дуже мудрим і зовсім цілком природним способом. Рисували плян піраміди, потім згідно з пляном вертіли у скалі щілину. Ту щілину поглиблювали, зовсім звичайно, вбиваючи сухі деревляні коли. Як вже вбивали коли, тоді намочували їх водою; ті коли набравши в себе води, просто розсаджували скали.

ЗАМІСТЬ НАРЕЧЕНОЇ СХОПИЛИ ЇЇ БАБКУ.

Уся румунська преса повідомляє про один дуже гумористичний процес. Мешканець громади Дарувар під Букарештом 18-літній Йон Ільч полюбив Олену Савич. Родичі Олени Савич не давали своеї згоди, щоб Ільч одружився з їх дочкою. Крім цього Савичівна довідалася багато поганого про свого нареченого. Тоді Ільч найшов добру думку. Зі своїми приятелями врадив, що схопить свою наречену і забере її в непрохідні румунські ліси. До помочі зголосилися три Ільчеві товариші, які за вказівками „покривдженого" молодця, вдерлися уночі до мешкання Савичів. Влізливці ввійшли до кімнати, де звичайно спала наречена Ільча, завинули її в приготовані заздалегідь коци і винесли її в поле. Коли наречену Ільча розвинули на полі з коців, то сильно всі зачудувалися, бо вони замість Савичівної схопили 80-літню її бабку. Ільч був скажений і зі злости дуже побив бабку своеї коханої. Тепер він відповідає перед судом за зорганізування злочинного нападу. Суд засудив його на 2 роки тюрми.

—o—

ШТУЧКИ КОНТРАБАНДИСТІВ.

За нелеґальне перепачковування грошей і Німеччини визначена висока кара до кари смерти включно. Та контрабандисти мають свої штучки і хоч які драконські закони, то золото з Німеччини таки втікає ріжними дорогами. Все запримітили, що коні, яких перевезли з Німеччини до Голяндії дуже тяжко віддихали. Голяндці не хотіли вірити, що коням нібито шкодить голяндське повітря і почали шукати причини того дивного явища. Що показалося? Виявилося, що ті коні продали німці такому купцеві, що взагалі не торгував кіньми, а в Німеччині мав він багато тих кревняків, які були вписані, як продавці коней. Ще заки коні вислали, то давали їм їсти рік перемішаний із золотою монетою. Тому, що справа йшла про експорт, німецький уряд ішов „продавцям" на руку. Звичайно коні прибувши на місце падали. Тоді золото вибирали з середини і вписували його у банку на конто своїх громадян Німеччини, які легеньким способом обійшли девізовий закон.

Перша українська півоселя в краю.

Півоселі у Львові вже мають своє право громадянства. У Львові вони розвивають свою хосенну діяльність що літа вже кілька років підряд. Однак поза Львовом подібних спроб досі не було. Очевидно з українського боку. Бо ТШЛ та ріжні інші польські суспільні організації в останніх літах просто заливають наші села й містечка своїми „пулкольоніями", до яких ріжними обіцянками, а то густо-часто й чимось у роді примусу (забороняючи відкривання дитячі садки) затягають наших дітей.

Тому я дуже радо скористав зі запрошення відпоручниці рухливого Т-ва „Українська Захоронка" і разом з нею поїхав поглянути на першу українську півоселю поза рогачками Львова.

Деж вона є? Очевидно там, де і слід було сподіватися: в Яворові. У тому закутку наших земель, де на пісках і млаковиннях споконвіку розсілось українське племя і в безупинному змаганні зі скупою природою держиться цупко, наче будяк, ґрунту, ставить гідно чоло всім хуртовинам, що пруться зі заходу. Ставить чоло, дає відпір, держиться, росте в силу.

Отже їдемо в Яворів.

В автобусі.

Не беремо в рахубу приказкової вже залізниці до Яворова. Вибираємо вигідніший, скорий, модерніший автобус. Легко котиться по везкій дорозі. В автобусі гамірно, головно від тієї „більшости", що все подорожує в погоні за гешефтом. У кутку два хлопці — тихо говорять по українськи. Зачинаємо розмову з ними: хто, звідки, куди? Одному 14, другому 16 літ; їдуть з Холмщини записатися до ґімназії Р. Ш. в Яворові, вчитися в рідній мові.

Яворів.

Автобус швидко проковтує кільометри /і миль. Десь на якомусь закруті виринає зза горбка Яворів. Над містом домінує висока копула церкви, а там один-другий двоповерхові доми: це будинок ґімназії Р. Ш. і „Народній Дім" Неначе вартові духа Яворівщини.

Аж ось відзжаємо вже в Яворів; покищо передмістя, а там уже і місто і сам ринок.

Висідаємо з тісного та душного автобусу, пробиваємося крізь цікаву юрбу і шукаємо очима тієї людини, що не злякалася ні новини, ні труднощів — і тих матеріяльних і ще більше тих усяких інших — і взялася вести першу українську півоселю поза Львовом.

Знайшли. Ідемо назустріч п. Іванні Пааровій, здоровимось і просто на півоселю. По дорозі збираємо дещо інформацій.

Півоселя.

Примістилася вона в будинку — чи точніше на подвірю — ґімназії Р. Ш. Подвіря просторе, дбайливо вдержане. І якщо тільки погода сприяє, діти ввесь час на подвірю. Ось і тепер поділилися на гуртки і дуже заняті: старші хлопці грають у мяча, менші щось завзято будують у піску. А там ще один гурток потонув у лектурі якоїсь цікавої книжки. Тут група дівчат перекидується мячем, там знову групка кругом учительки: підготовляють якусь сценку. Це покищо їх тайна.

В слітних днях збираються діти в одній зі шкільних саль.

Окрім того дістають діти щоденно сніданок ,обід і підвечірок.

І так діти, замісць крутитися по вулицях, проводять під дбайливою опікою хосенно майже цілий день серед своїх, у рідній атмосфері.

Труднощі.

Дивує мене тільки одне: як на Яворів, то тих пів сотні дітей — якось мені гейби замало.

І поки діти бавляться, збираємо дальші інформації.

Повна енергії та віри в краще, але трохи й зажурена п. Паарова інофрмує нас:

Ми сподівалися яких двісті дітей, поробили відповідні приготування, закупили посудину до кухні. І дійсно на початок зійшлося багато дітей. Новинна манить. Згодом в одних забракло витревалости, другим видався за високий даток 2 зол. за 6 тижнів харчування дітей, ще інші ходять неправильно, бо там треба товар пасти, то ще менших дітей пильнувати, або в поле їхати. І так, як бачите, за мало ще зрозуміння для справ виховання, дбайливости за здоровля молодого покоління. Але — додає за хвилину — це тільки початок, буде краще, мусить бути краще.

Ця непорушна віра в краще уділяється і нам. Скріпляє її бадьорий, повний радости життя, безжурний гамір дітвори, що долітає з подвіря.

Однак ці 2 зол. не дають мені спокою. Важу в думці відношення: два зол. і кошти прохарчування дитини в часі 6 тижнів. Невже за них можна прожити 6 тижнів?

Висказую свій сумнів.

Очевидно — вияснює п. Паарова — це ніяке відношення і на покриття коштів треба шукати інших джерел. Однак ми хочемо призвичаїти наших громадян, що нічого нема даром ,що все-все треба собі здобути. Але, як бачите, і тут ми зустріли серед яворівського міщанства труднощі... Щож, треба ще багато пропаґанди, систематичного освідомлювання... А цього так у нас обмаль!...

Якщо можна запитати, як зарисовуються ці інші джерела прибутків? Всеж таки, кошти значні..

Очевидно! Але це нехай покищо буде моєю тайною. Однак віримо, що яворівські національні установи та старше яворівське громадянство — хоч яке воно тепер занятє своїми великими справами — не можуть відмовити своєї допомоги для тих, що їх зовуть „наша надія, наше майбутнє".

Тимчасом подвіря пустіє, діти миються і йдуть обідати. В харчівні (в шк. році в уживанні бурси) гамірно і рухливо. По кількагодинних заняттях обід смакує.

Після обіду діти йдуть відпочати.

Нам пора до автобусу.

Яворів будується.

Але місця вже всі заняті. Доводиться пождати на другий. Півтора години часу — саме стільки, щоб оглянути те, що в Яворові нове. А його є досить. У „Народньому Домі" продовжають одно крило. Там при земних роботах знайшли рештки давнього млина. На жаль, і камінь і корито лежать незабезпечені, всуміш з усяким іншим будівельним матеріялом. Хоч як Яворів занятий своїми пекучими справами, все таки трохи більше пошани для давнини не зашкодилоб. Народ живе не тільки сучасним. І свій музей таки на місці є.

В другому кінці міста будують складницю для П. С. К.

Найцікавіша будівля — це двоповерховий будинок „Українбанку" при вул. св. Юра. Будує його КІР згідно з усіма вимогами сучасної техніки, до центрального огрівання включно.

Цей будівельний рух декому сіллю в оці. Не бракує ріжного роду перепон і перешкод чи навіть моментів непозбавлених гумору. Отак у знаній уже „війні з плотами" впала жертвою хатина одної старушки-українки. Оповідають, що коли в цій справі пішла до відповідних властей делеґація, один з представників влади мав сказати: „Щож, будуєте так багато, поставте і цій жінці нову хату". Був би незлий жарт, якби так при тому не лилися сльози обездоленої старушки...

„Емісарі".

Коли ми так оглядали ці нові будови, проходили повз нас ріжні, вже навіть старші люди і цікаво нас розглядали, зупинялися, щось живо дискутували.

Чому вони нас так розглядають? — питаємо нашого провідника.

Воно ясне — каже провідник. Ті люди не всилі собі освідомити, що ми живемо, що хочемо і мусимо жити і їм здається, що все, що лиш робимо, робимо за посторонньою спонукою і допомогою. От просто уважають вас за якихось емісарів, що привезли нові „фонди" і провірюють стан та поступ праці. Вам смішно?! Нам теж. Але трудно. Хто привик жити субвенціями, не може зрозуміти, що це все — це наша довголітня послідовна праця, наші ощадности, невідхильна вимога нашого життя.

Мимоволі сягаю рукою, чи „довуд особісти" на місці...

Тимчасом на ринок заїзджає автобус і треба прощатися.

2.000:1.

Автобус знову проковтує кільометри. Мигають плоти: білі, попеляті, рябі, цілі й повалені і хата бідної старушки, вже без даху, з розваленими стінами... І мигають думки, одна за одною. Я повний подиву для яворівців, що в таких важких часах, в яких доля судила нам гарту вати свою думку і волю і характери, не тільки видержують на своїх становищах, але й розвиваються, розбудовують свої надбання, гідно заступають свої права. Але й народжується сумнів: чи не заоднобічна ця праця? Чи не надто зматеріялізована? Хто знає... І враз з тим подив для тієї одної жінки, що без відповідного зрозуміння, без підтримки загалу яворівського громадянства, при майже повному незацікавленні яворівського жіноцтва, яке в першу чергу повинно занятися ділянкою виховання, взялася будувати в душах молодого покоління „Дім Народнього Духа"... Як мало, як ще дуже мало звертаємо увагу на ці справи! І чомусь не сходить мені з думки той знайомий мені міщанин, що все життя працював, щадив, скуповував поле, збудував дім. А дітей чужі люди виховували, бо це дешевше, бо на це не треба видати. І виховали. Донька вийшла замуж за чужинця, син оженився з чужинкою і майно пішло в чужі руки. І який хосен для народу з його праці, коли він попри матеріяльне забезпечення не зумів у душах своїх дітей відповідним вихованням збудувати духового національного забезпечення? І стає мені ясне, чому ріжні суспільні організації кинули цього літа — як повідомляла преса — 2.000 польських „пулкольоній" на села, заселені українцями. А ми їм протиставили: одну. І ця незабезпечена якслід, і нею журяться тільки одиниці. Чому воно так? Що варта найсильніші мури, коли доступу до них не боронить живий мур сердець, мур свідомого себе і своїх завдань духа? А чейже за 15—20 літ та молодь, яку виховує хто хоче, тільки не ті, що повинні, прийде на зміну тим, що сьогодні здвигають будівлі, якими Яворів слушно гордиться.

2.000:1 в нашу некористь. Над цим треба поважно застановитися, доки не запізно. **Я. К.**

Після нападу на родину Касперських

У ЧИЖИКОВІ.

ХТО НАПАВ НА КАСПЕРСЬКИХ?

У першому моменті після нападу, коли найважніше було забезпечити побитим лікарську опіку, важко було довідатися про всі подробиці нападу. А такі подробиці дуже важні, бо могли би кинути деяке світло на справу, яка нині всіх цікавить: хто напав на Касперських?

Довідуємося, що бандити вживали московської і польської мови. Один з них питав:

— Где ребя?

Видно, що вони добре знали самі або добре були поінформовані про родину Касперських, коли знали, що в хаті є дитина (однорічна) і чомусь за нею питали. Матері дитини, жінці Степана, вдалося втекти з дитиною надвір.

Інші говорили по польськи.

Львівське „Слово Народове" з 30-го липня ц. р. підкреслює, що напад відбувся після забави, що була тієї неділі в Чижикові, і на якій був один Касперський.

*

НА ДОПОМОГУ РОДИНІ КАСПЕРСЬКИХ.

На допомогу жертвам бандитського нападу в Чижикові зложили в Адміністрації „Діла" дальше: **Президія „Дружини Княгині Ольги", Львів, 10 зол., д-р Василь Витвицький, Львів, 5 зол., Семен Шуст, Львів, 2 зол., і кличе Володимира Квасниця й Івана Дзядів, Володимир Рибак, Львів, 2 зол., Іван Калитяк, Львів, 4 зол.**

—o—

Національна офензива в Естремадурі.

Національний штаб повідомляє: На естремадурському фронті нац. війська йдуть вперед. Звинним криловим маневром зліквідували вони ворожий фронт і обсадили шлях Пуерте Ляно — Аседера. У Ля Серен нац. війська ліквідують енкляву червоних.

ПРОТИНАСТУП ЧЕРВОНИХ.

Як подає барсельонське міністерство оборони, на східному фронті червоні пішли вперед на відтинку Ґандези, здобуваючи стратеґічно важні горбки.

ПЕРЕПИСКА МІЖ НАЦІОНАЛЬНОЮ ТА ЧЕРВОНОЮ ЕСПАНІЄЮ.

Від початку еспанської громадянської війни до 15. ц. м. міжнародній комітет Червоного Хреста, що займається посередництвом у переписці між еспанськими родинами по обох боках фронту, переслав 1,462.070 запитів і 949.000 відповідей.

Чим Ви причинилися до звеличання ювилею „Просвіти"?

Арештування і ревізії в Палестині.

Ситуація в Палестині дальше напружена. В околиці Тулькарему військо й поліція перевели низку арештувань і ревізій, — найдено чимало зброї та муніції, арештовано 31 осіб.

У сутичці коло Рамат Йомам згинуло 2-ох арабів.

У Єрусалимі вибухли 2 бомби, але не зробили більшої шкоди.

Дальші присуди на клайпедських німців.

Литовський військовий командант Клайпеди засудив за участь у заворушеннях у Клайпедській пристані Брунона й Герберта Віхерта та Вальтера Фляха на рік вязниці, Вальтера Бера, Бертольда Баера і Гайнца Йонушіса на 6 місяців, Арно Прайслера й Адольфа Мая на 3 місяці примусової праці.

Портові робітники-німці, товариші засуджених, уладили демонстрації, розігнала їх поліція, арештуючи 3 особи.

Комуністи невдоволені з приїзду льорда Рансімена.

Частина чеської преси поставилась неприхильно до місії льорда Рансімена. Зокрема комуністичний „Остравський Денник" добачує в тій місії інґеренцію у внутрішні справи Чехословаччини та підтримку Генляйнові.

КОНФІСКАТА ЧЕСЬКОЇ ПРЕСИ ЗА ОГОЛОШЕННЯ ПРОЄКТУ НАЦІОНАЛЬНОГО СТАТУТУ.

Праське міністерство справедливости сконфіскувало всі часописи, які принесли зміст проєктованого національного статуту, і пригадало, що на ту тему не вільно писати.

НІМЕЦЬКИЙ ПОСОЛ ВИЇХАВ З ПРАГИ.

Німецький посол у Празі Айзенльор виїхав на відпустку. Перед відїздом приняв його през. Бенеш і прем. Годжа.

СУДЕТСЬКА ПАРТІЯ ДЕМЕНТУЄ.

Чеська проурядова преса подавала вістки про переговори між урядом і проводом судетської партії. Пресовий бюлетин проводу судетської партії простує ці вістки і стверджує, що чесько-німецькі розмови ще не вийшли з початкової фази, яка не зобовязує контрагентів.

—o—

Китайський уряд покидає Ганков.

Китайські міністерства почали перепроваджуватись до Чункіну — ця евакуація має покінчитись до 3. серпня. Дипльоматичні представництва переїдуть до Чункіну до 23. серпня, військові команди й уряди покищо залишаться в Ганкові.

ЧАНКАЙШЕК ЗНОВУ ЗАТОПИТЬ КИТАЙ?

Домеї приносить поголоску, що Чанкайшек накаже зірвати тами на ріках, щоб залити частину провінцій Гуне, Гонан і Анвей та спинити японську офензиву на Ганков.

НА ЗГАРИЩАХ КІЮКІЯНУ.

Домеї повідомляє, що перед упадком Кіюкіяну китайці зовсім спустошили це місто. Між чужинцями, що пережили облогу міста, було 22 місіонарів. Пожежа знищила більшу частину Кіюкіяну. Китайці підпалили в кількох місцях місто, біля великих складів нафти й товарів закордонних товариств підложили вони міни. Місто було дуже сильно укріплене — укріплення тягнулися 3 милі здовж ріки.

КИТАЙСЬКІ ВТРАТИ.

З Кіюкіяну повідомляють, що китайці втратили в боях за то місто понад 20.000 вбитих і ранених. Японці здобули багатий воєнний матеріял і чимало гармат, авт та муніції. По упадку Кіюкіяну йдуть японці далі горі рікою. Говорять, що китайська команда наказала цивільному населенню, яке не бере участи в боях, опустити місто Ганков.

Що писало „Діло" 50 років тому.

Середа, 1 серпня (20 липня) 1888.

НАЙВАЖНІШИЙ ІНТЕРЕС.

На початок вересня мали скликати краєвий сойм. Але краєвий виділ вирішив просити уряд, щоб відложити сесію сойму на пізніше, бо з днем 1-го вересня входить в життя новий закон про податок від горівки і у звязку з тим ґоральні вимагають великих змін і треба конче, щоб в тій порі власники ґоралень були у себе дома.

З приводу цього „Діло" писало: „Причина справді чудна і нечувана! Про речинець скликання краєвої репрезентації має рішати інтерес шляхотських і жидівських ґоральників, до них має пристосовуватись увесь край, всі інші посли й уряд! Нехай ідуть до коша найживотніші справи краю і населення, нехай пекучі справи полагоджуються серед поспіху і замішанини — все те дрібниця супроти того, що „граф Горальницький" або „Шмуль Шнапсовер" мусить сидіти над кітлами і пильнувати браги! Це найважніший інтерес, перед яким мусять піти в кут всі інші інтереси".

„НЕ МУСЯТЬ КОНЧЕ ВИБРАТИ".

У звязку з кандидатурою до сойму Володимира Лушпинського „Дзєннік Польскі" написав: „Володимир Лушпинський заявив, що мусить вступити до руського клюбу, але рудецькі виборці не мусять вибрати конче Лушпинського. Для нашого сойму треба людей поступових, що люблять край і підтримують його інтереси. А показується, що п. Лушпинський, якби йшло у першу чергу про національну політику".

„Коротко, але зовсім виразно і ясно! — писало „Діло". — хоча, як сконстатували самі польські газети, п. Лушпинський на зборі дня 28-го липня „розвинув так свою економічно-суспільну програму, що з нею кожна совісна поступова людина мусить згодитися", — то тільки тому, що п. Лушпинський, „як русин мусить вступити до руського клюбу", вже не є вже „поступовою людиною" і „не любить краю".

„УДІЛЬНИЙ КНЯЗЬ".

Про київського генерал-ґубернатора, Орентельса, що в часі ювилейного торжества 900-ліття хрищення Руси вмер нагло на коні, „Діло" писало:

„Коли вбили царя Александра II. і настав теперішній цар, і в звязку з цим мусів уступити Майков, покликали Орентелса назад і зробили генерал-ґубернатором в Києві. Тут він панував як удільний князь самовільно і з великою строгістю вісім літ і головно намагався здушити всякий національний рух на Україні. Всяке українське живе слово було в його очах найбільшим злочином, за який призначував гострі кари".

ІНДУСЬКИЙ ПОЛІТИК СТУДІЮЄ СУДЕТСЬКЕ ПИТАННЯ.

Негру, провідник лівого крила індуського конґресу, що змагає до повного унезалежнення Індії, хоче виїхати до Чехословаччини, у початку серпня. При тій нагоді він звидить земли судетських німців, щоб познайомитися зі судетським питанням.

—o—

ЗБІРНИЙ ДОГОВІР У ФРАНЦУСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Після 2-літних переговорів заключено збірний договір між національним залізничим товариством і національною федерацією залізничих працівників, що має коло 500.000 членів.

—o—

ПЕРЕД ПОЇЗДКОЮ ФІНЛЯНДСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА ДО ЕСТОНІЇ.

Президент Фінляндії Калліо вибирається з міністром закорд. справ Гольстієм до Естонії. Програма відвідин ще не оголошена.

—o—

УСУВАЮТЬ ФІНСЬКУ МОВУ З КАРЕЛЬСЬКОЇ СОВІТСЬКОЇ РЕСПУБЛИКИ.

Найвища рада карельської АССР рішила усунути фінську мову як урядову.

Обговорюючи цю постанову „Красная Карелія" твердить, що фінську мову ввели у Карелії „буржуазні націоналісти і троцькісько-бухарінські бандити", щоб сфінщити карельців та розірвати братні звязки між ними і великим російським народом.

Предсідником найвищої ради Карелії вибрали Петровіча, заступниками — Павлова і Алексєєву. (ПАТ).

Припинили діяльність чит. „Просвіти" в Синевідську Вижнім.

Староство у Стрию припинило діяльність і наказало опечатати читальню „Просвіти" в Синевідську Вижнім, що вела оживлену діяльність і начислювала до 700 членів. Мотиви староства, що читальня „Просвіти" уладила академію остільки незгідні з дійсністю, що академія відбулася заходом комітету з трьох осіб. Також панахиди не уладжувала читальня, лише б. старшини. Далі мовчанку на тартаку проголосили робітники з власної ініціятиви, а не за намовою читальні. Вкінці деякі громадяни носили жалібні опаски теж з власної ініціятиви і читальня з цим усім не мала нічого спільного.

Проти рішення староства внесено відклик до воєвідства. Слід згадати, що цього року стрийське староство розвязало вже кружок „С. У.", заборонило дитячий садок і не дозволило відкрити т-ва „Орли" в Синевідську Вижнім. На цьому терпить найбільше молодь, що не має де гуртуватись і через те деморалізується.

Заборона жіночого табору „Орлів".

Повітове староство в Станиславові заборонило жіночий табор Орлів на Соколі біля Галича, що мав відбутися від 1—16. 8. ц. р. Як причину заборони подало староство, що управа табору не дає ґарантії публичної безпеки. Т-во „Орли" вносять відклик до станиславівського воєвідства.

Один сензаційний запит та німецька відповідь.

ДО НАСТРОЇВ АНҐЛІЙСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА СУПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

Запит посла Монтаґія в анґлійській палаті послів, чи новозбудований аероплян типу Гендлей-Пейдж, що міг би без пересідки завезти з Льондону до Берліна 40 осіб, зумів би перевезти до Берліна також 40 бомб, викликав на сторінках німецької преси величезне обурення. Усі німецькі пресові орґани приносять повідомлення про цей запит під великими наголовками, клеймять його як небуденний скандал та як злочинне цькування до війни.

„Дойтше Альґемайне Цайтунґ" пише з цього приводу: „Слова про 40 бомб для Берліна — погані слова. Коли скажемо, що ці слова мусять викликати в Берліні ще гостріший спротив, як у Льондоні, то знаємо також, що Німеччина є озброєна проти намірів таких воєнних цькувачів. Пригадуємо слова Рудольфа Гесса, що він їх перед кількома днями сказав у Кляґенфурті: „Нехай знає світ, що мир Німеччини більш ніж колибудь забезпечений збройними силами райху, силами, на чолі яких стоїть — не забувати про це — Адольф Гітлер."

„Анґріф" завважує, що треба назвати нелюдяністю, коли анґлійський посол у часі глибокого миру зважується викликати враження, що Анґлія може колись вислати 40 бомб до Берліна. „Що це могло статися на тому самому місці, на якому 24 годин скорше Чемберлен висловив, що анґлійсько-німецьке порозуміння булоб побажане, робить цю спробу заколоту не тільки злочинною, але й небезпечною. Про цей випадок кажемо коротко: всі народи, особливо Німеччина, мають не тільки право, але й обовязок боронитись і забезпечуватись усіми способами та засобами перед безвідповідальними і злочинними воєнними цькувачами."

ҐІТЛЄР ТАКИ ІДЕ ДО БРЕСЛЯВ.

Міністр пропаґанди д-р Ґебельс повідомив, що Гітлер приїде в неділю до Бресляв на святочне замкнення всенімецького ґімнастичного свята.

НОВІ ПОСЛИ В РИМІ.

У пятницю рано італійському королеві доручили повновласти нові посли Ірану, Альбанії та Уруґваю.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ НА ПОЇЗД.

Між Тампіко і Сан Люї Потос у Мексику особовий поїзд наїхав на динамітову бомбу. Три особи вбиті, 19 ранених. Замаховці намагалися здобути поїзд наступом, але урядові війська, що ескортували поїзд, відбили напасників. Вожд їх провідника Льобарла Танію, б. посла Таїя пристав підчас повстання ґен. Седіля до урядових військ, але опісля відійшов і почав вести акцію на власну руку.

НОВИНКИ.

— **Записати — запамятати і купувати.** Кооперативна крамниця **„ФАРБОКРАМ"** у Львові, при вул. Собіського 7, продає фарби, лякери, покости, олії і всякі артикули, потрібні в домашнім господарстві. **Ввесь зиск на потреби „Рідної Школи".** 1527 —15

— Спеціяліст у недугах жіночих і положництві оператор **Д-р КОСТЬ ВОЄВІДКА** — Станиславів, вул. Перацького 1. **виїхав на відпочинок** і вернеться 1-го вересня. 1591 1—2

— **Лікар Степан Брик,** ординує в нутрішних недугах від 3—5, Львів, ул. Хмельовського 15 II. (бічна вул. Мохнацького). 1570, —6

— **„Хрест над Дніпром"** історичне оповідання **Антона Лотоцького про Хрещення України** вже появилося в розпродажі. **Ціна 1 прим. 50 сот.** (з пересилкою 60 сот.) Хто замовить 10 книжечок — дістає 25 прц. рабату і не платить коштів пересилки. Гуртові замовлення посилати на адресу: Видавництво **„Світ Дитини", Львів, вул. Зіморовича 2.** 1608 1—3

— **Маґазин постелі Р. Джала** — Львів, Хорущини 5., поручає ковдри, матраци — переробляє ковдри по 4 зол., матраци по 6 зол. Приймає піря до прання. Тел. 294-81. 1186 —100

— **З якнайкращих** шкірок футро — поручає і виконує у нас тільки Юліян Глушевський — рік основ. 1928 — Львів, пл. Капітульна 3. I. пов., телефон 254-46. 1430 9—?

— **Конфіската „Робітничого Голосу".** Цензура сконфіскувала найновіше (5.) число органу УСДП „Робітничий Голос" за статтю про ревіндикаційну акцію на Холмщині і Підляшші.

— **Празник св. Ілії у Кривчичах під Львовом** відбудеться в неділю 31. ц. м. Торжественна Служба Божа зачнеться в год. 10. До численної участи в цьому торжестві запрошує львівських українців церковний комітет.

— **Свято на Підлиській Горі.** Як ми вже повідомляли, в найближчу неділю 31. ц. м. відбудеться величаве свято в честь Пробудителя Галицької Землі, о. Маркіяна Шашкевича, на Білій Горі біля Підлисся. На це всенародне свято вибираються як щороку — маси народу, щоб вшанувати память М. Шашкевича. Свято на Підлиській Горі уладжує Т-во ім. М. Шашкевича в Золочеві.

— **На будову каплиці Матери Божої в Чайковичах зложили:** о. Мітрат Олексій Базюк 10 зол.; Любка Захарко 10 зол., Роман Оріон Климкевич 5 зол.; прочани зі Зносіння під проводом о. В. Харини 34 зол.; Леонарда Ващук 5 зол.; Н. Н. 5 зол.; Марія Ковальчак 50 сот.; о. Степан Корнова 12 зол.; Н. Н. 50 зол.; Н. Н. 3 зол.; Анастасія Добрянська через о. В. Харину 2 зол.; Теодосія Казновська 1 зол.; Софія Гучко 3 зол.; — Вп. Жертводавцям велике спасибі. О. Юрій Кміт. — Редакції усіх інших часописів прохаю дуже помістити цей виказ.

— **Присуд у комуністичному процесі у Львові.** В суботу пополудні предсідник трибуналу д-р Льокер оголосив такий присуд: д-р Вольбержанку трибунал засудив на 8 років. В. Граничку на 7 років, д-р Брістіґерову на 6 років, Вексельберґа і Ферета по 5 років, м-ра Ґросфельда на 3 роки, письменників Вайтравба і Манастера по 3 роки, Кацнера і Фінеля по 2 роки. Підсудних Мандля і Анну Фельд трибунал увільнив від вини і кари.

— **Несамовите цькування львівського бруковця.** Сензаційно-револьверовий „Льовскі Ілюстровани Експрес" з 29. ц. м. відкрив і з усіми акцесоріями сензації до відома львівської вулиці подав: нову „зброднічу пропаґанду украінцуф". Сталася отся „збродня", що правда, не у Львові, а на терені вільного міста Данціґа, і друга не менша правда, що отся „збродня" не є ніяка „збродня", а просто собі вистава українського мистецтва влаштована українцями, що живуть у Данціґу. Деж отже ота „збродня", що „Льв. Іл. Експрес" повідомив про неї аж окремими афішами? А ось, де ота „збродня". На виставі висить українська етноґрафічна карта, що унагляднює, де і який рід української домашньої творчости є витворений. А що це українська карта — є на ній українські написи (поруч німецьких). От і кінець справі, а початок божевілля якоїсь людини, що навіть з чисто культурних справ робить на великий стиль кримінальну „збродню". І діється це не в якімсь глухім куті, а у великому столичному місті. Булоб весело, якби не було так сумно...

— **Дальші арештування в Журавенщині.** Дня 29. липня ц. р. усіх арештованих дня 27. ц. м. між ними дир. Р. Ш. Степана Федака з Журавна та Василя Литвина зі Старого Села і 8-ох людей відвезла поліція в год 6.30 рано автобусом під сильною поліційною ескортою зі Журавна до слідчих арештів у Стрию. Одночасно поліція арештувала іще в Жираві студента О. Вітрука, у Володимирцях Зенона Левицького і в Мазурівці богослова Василя Левицька. Арештованих забрала поліція на станицю поліції до Журавна, а Вітрука на станицю поліції до Руди. В усіх поліція перевела основну ревізію ,але не знайшла нічого.

— **Смертний присуд у Бережанах.** Перед трибуналом окружного суду в Бережанах відбулася розправа проти 37-літнього Андрія Мартинюка з Телячого пов. Підгайці, який знасилував 8-літню Станиславу Максимів і вбив її. Мартинюк служив в Отенбрайта в Бекерсдорфі і 12-го червня покинув службу забираючи зі

‡

Михайло

Пересада-Суходольський

генерал-хорунжий генерального штабу Армії Укр. Народ. Республики

упокоївся дня 29. липня 1938 р. у Львові. Похорони в неділю 31. липня в 4. год. пополудні на Янівський цвинтар.

Винос тіла з Православної Церкви.

Відділ У. Ц. К. у Львові.

собою в поле його 8-літню вихованку, яку вбив. Суд засудив Мартинюка на кару смерти.

— **Львівська хроніка.** На Левандівці намагався скінчити самогубством 25-літній зарібник Крешутко, який важко зранився ножем. Його відвезли до шпиталю. — У брамі дому при вул. Городецькій ч. 59 невідома мати підкинула мале немовлятко, що ним заопікувався дільничевий уряд. — При відновї фронтової фасади дому при вул. Сапіги ч. 87 упав з драбини бляхарський челядник 27-літній Абрагам Фішман і розбив собі голову. У безнадійному стані відвезли його до шпиталю.

— **Підпалили приходство.** Пишуть нам: У ночі з 20. на 21. липня „невідомі злочинці" підпалили православне приходство в с. Бабичах на Білгорайщині. Тамошній парох о. Которович урятувався. Приходство частинно згоріло.

— **Сензаційні арештування за отроєння багатого селянина.** Перед кількома днями помер нагло 34-літній багатий селянин Микола Зджалка з Волі Гамулецької пов. Львів. Молода жінка Марія заявила лікареві, що її чоловік помер на удар серця. Одначе лікареві видалася ціла справа підозрілою і тому передав місцевій поліції спеціяльний звіт у цій справі. Цією справою зацікавилася поліція зі Львова і наказала ексгумувати тіло Зджали. Аналіза органів травлення виявила, що Зджала помер від сильної отрути. Поліція арештувала жінку померлого Марію та її приятеля Павла Шнайдера, який відпекується від вини. Зате вдова призналася, що всипала до чаю порошок т. зв. „люби мене" перед смертю свого чоловіка, бо він бив її, сварився з нею і т. п. Порошок купила від якоїсь баби в околиці і всипала до чаю тому, щоб чоловік змінив свої почування супроти жінки. Тимчасом згаданий порошок виявився сильною отрутою від якої помер Зджала.

— **Нова автобусова лінія Перемишль-Сянік.** Між Перемишлем і Сяноком урухомили автобусову комунікацію, що причиниться до оживлення торговельних взаємин між обома осередками. Крім того автобусова лінія збільшить туристичний рух на Підкарпатті.

— **Краєва хроніка.** Поліція арештувала Яніну Дембіцьку з Хоросна Старого к. Щирця під замітом важкого побиття 4-літнього Януша Стецева, сина робітника з Малехова. Дембіцькій віддали хлопчину на виховання в березні ц. р. Незадовго дитина почала недужати, а перевезена до шпиталю у Львові померла. Секція тіла виявила, що дитина мала поломані ребра, руки і ноги.

— **Німецька прогулька в Сапіжанці.** До Сапіжанки приїхало з прогулькою 14 учеників вищої технічної школи у Штум з Німеччини під проводом проф. Курта Гільдебранда. Прогульковці приїхали в гостину до німців кольоністів у Сапіжанці.

— **Страшне жниво громів.** У пятницю перейшла над Домбровським басейном сильна буря з громами, що крім великих матеріяльних шкід потягнула за собою жертви в людях. І так у Бендзіні грім ударив у дім і вбив три особи: 12-літню дівчинку Прохаску, Морісову і робітника Ожагу, а три особи важко попарив. У Днадівці під Сосньовцем грім убив мешканця Кнапіка і важко зранив його жінку та його сусідку. В Сосніці грім убив у помешканні Гелену Льорек та робітника Кшивду. На полях села Дзялошин велунського повіту, грім убив 33-літню Брониславу Стефанек. Одночасно згинув від грому в сусідньому селі Требачев її батько 56-літній Франц Стефанек. Одночасна смерть батька і доньки від грому викликала сильне враження між доокола них населенням. Від грому згоріло 26 будинків у Новім Погості, браславського повіту. Підчас пожежі згоріла одна особа. Шкода сягає коло 100.000 зол.

— **Обкрадала костел у Сколімові.** Вже від довшого часу пропадали ріжні дорогоцінності в костела у Сколімові, між іншим згинули два килими. На днях поліційні агенти припадково стрінули у Констанціні жінку, яка продавала килими по дуже низькій ціні. Виявилось, що це 38-літня Марія Шуманьчик з Єьорни Королівської. Арештована призналася до крадежі килимів у костелі.

— **Жертва науки.** В лябораторії Шале Медон дійшло до вибуху, підчас якого молодий учений Макс Серію втратив обі руки. Молодий учений працював над проблемою аеродинаміки.

— **Бензина з ростин.** Б. летун Жан Джованеллі заявив представникам преси, що по 4-ох роках удалося йому винайти нове плинне паливо з ростин, що має всі прикмети звичайної бензини. Ціна бензини з ростини не буде вища від ціни бензини мінерального походження. Сирівцем для продукції нового палива є зела, що їх продукція дійде 40—50 тон з гектара. З перерібки цих ростин можна осягнути 4 тон плинного палива.

— **Пожежа старинного замку в Зальцбургу.** В околицях Зальцбурга згорів старинний замок Мітерсіль з XII. віку, в якому находилися дорогоцінні збірки. В останніх роках у замку мешкали американські міліонери та англійські аристократи, які приїздили на відпочинок до Австрії. Шкода сягає пів міліона марок.

— **Загинув пасажирський літак.** Чотиромоторовий американський літак „Гавайські Принци", що вилетів зі Сан Франціско до Китаю, не прилетів до тепер до Манілії на Филипиньскім острові, хоч мав осісти там ще в пятницю рано. Літаком летіло 6 пасажирів і 10 членів залоги. Останню вістку надіслав літак з віддалення 900 км. від Манілії. На розшуки за літаком виїхало багато воєнних кораблів і літаків.

— **Великі спустошення від буревію в ЧСР.** У пятницю лютував над Моравією і Шлеською сильний буревій, що заподіяв велитенські шкоди. В околиці Тешина знищені всі землеплоди на полях і в городах. Грім убив 16-літнього хлопця. На затоплених шосах трапилося кілька самоходових катастроф. В одній з катастроф самохід розбився, а шофер і пасажир важко ранені.

— **Перша штаба золота з затопленого корабля.** Ще у XVIII. віці затонув підчас бурі голяндський корабель „Лютін" недалеко Голяндії, що в... штаби золота. По довгих спробах витягнути затоплений корабель на беріг прийшла в останніх днях ще одна. Голяндському кораблеві „Карімата" вдалося витягнути в ночі з четверга на пятницю першу штабку золота довгу на 20 цм., широку на 6 і пів цм., ваги $3^{1}/_{2}$ кг.

— **Ріжні вісти.** Премієр стейту Онтаріо Мічель Генберн загинув з літаком на Алясці. — Управа міста Сан Франціско рішила збудувати при вїзді до порту велику статую св. Франца з Асижу на зразок великої статуї Свободи при вїзді до порту в Ню Йорку. — До Монтевідео приїхала спеціяльна британська летунська місія з метою наладнати правильну летунську комунікацію між В. Британією і полуднево-американськими республиками над рікою Ля Плята. — В Тунісі шириться пошесть тифу. — У Відні поліція усуває прошаків арештуючи кожного, що появиться на вулиці. — У травні дійшло число шлюбів у Відні до 1603, минулого року у травні було ледви 1366 шлюбів.

‡ Посмертні згадки.

Ген.-хорунжий
МИХАЙЛО ПЕРЕСАДА-СУХОДОЛЬСЬКИЙ.

Дня 29. липня ц. р. помер у Львові, ген. штабу генерал-хорунжий Михайло Пересада-Суходольський. Михайло Степанович Пересада-Суходольський уродився 23. травня 1883 р. в місті Валки на Харківщині. Середню освіту здобув у реальній школі у м. Валках. Підчас російсько-японської війни зголосився до війська як охотник-однорічник („вольноопредѣляющийся") і перше боеве хрещення дістав на Сопках Манджурії. За боєві заслуги дістав ранґу старшини-прапорщика. По війні вступив до Чугуївської Військової Школи, яку скінчив у ранзі підпоручника. В 1913 р. по складенні конкурсового іспиту прийняли його до Військової Імператорської Академії. Служив до світової війни у 150 піхотному Таманському полку, а скінчивши Військову Академію, пішов на світову війну, в якій брав участь до самого кінця як старшина російського генерального штабу.

По революції 1917 р. відразу зголосився до служби в рідній Українській Армії, в якій займав посади: начальника відділу і начальника штабу 3 дивізії у Києві та у 1919 р. отамана-кватирмайстра Київської Ґрупи та начальника штабу 4 дивізії отамана Ю. Тютюнника. В році 1920 був начальником штабу 6. Запасної Дивізії і начальником оперативної управи при І. Генер. Кватирмайстер. Генерального Штабу і начальником штабу 3 Залізної Дивізії. В році 1921 був начальником Відділу Повстанчого Штабу. За боєві заслуги був піднесений до ранґи полковника та ґенерал-хорунжого.

Михайло Пересада-Суходольський був визначним фахівцем військової штуки та висоцдисциплінованим старшиною, яких нам так бракує. На еміграції він оселивcя у Львові з метою працювати для добра свого народу. По скінченні молочарського курсу у Стрию займав скромні посади в Районових Молочарнях Жовківщини, а остатньо у Лісниках, к. Бережан.

Тяжка праця та злидні, в яких він перебував з родиною, остаточно підорвали його сили та прискорили його передвчасну смерть. Покійний співпрацював з українською політ. еміграцією та був членом Відділу Українського Центр. Комітету у Львові.

О. Кузминський.

Спорт.

У. С. Т. „БЕСКИД" (НАДВІРНА) ЗАВІШЕНИЙ У ПРАВАХ ЧЛЕНА СТАНИСЛАВІВСЬКОЇ ОКРУГИ.

Змагання за вхід до А-кляси станиславівської округи між Бескидом і Сьвітом з Монастириська, що відбулися 24. 7. ц. р. у Надвірній і скінчилися висідом 3:3 (2:1), мали д. прикрий епільоґ. Звіт слідчої комісії стан. округи, що переслухувала наочних свідків змагань, каже, що „коли по закінченні метчу змагуни Сьвіту згуртувалися на середині площі, щоб поздоровити принятим звичаєм дружину гостей, їх наглo заатакували і побили змагуни Бескиду таки в дресах. Два змагуни Сьвіту, Пельц і Варушиньський, побиті так сильно, що їх відвезли до місцевого шпиталю, при чому місцевий лікар і голова Бескиду д-р Дутковський відмовив ранепим першої помочі".

Урядовий комунікат, виданий в цього приводу, стверджує між іншим, що „недавно спортова влада замкнула грище Бескиду за побої на ньому грачів Коломийського жидівського Дрору, так що змагання Бескид — Сьвіт відбулися на грищі ПВ і ДФ".

Не маємо досі ніякої вістки в цій справі від УСТ „Бескид", тому здержуємося покищо в оцінюю згаданих подій.

КАЛЕНДАРЕЦЬ ЗМАГАНЬ НА НЕДІЛЮ 31. ЛИПНЯ.

ЛЬВІВ: **Сян — ТШЛ.** Змагання за вхід до Окр. Л. гв. Грище Погоні. Початок в год. 11. передполудн.

Пригадуємо наш попередній зазив до гладіяв, щоб вели себе культурно та не дали себе ні... чому спровокувати.

ЛЬВІВ: **Зоря — Стшелец.** Змагання за вхід до ... кляси. Площа Сокола-Батька. Початок в год. 2.30 попол.

ЛЬВІВ: **Україна — Погонь.** Товариський боксерський метч на грищі Погоні. Початок в год. 7.30 попол.

ЛЬВІВ: **Наколесницькі змагання** на трасі Львів-Миколаїв—Львів для неліценціонованих. Старт і мета біля Стрийської рогачки. Старт в год. 7. вранці. На мeті треба вижидати змагунів к. год. 9.45.

ЛЬВІВ: **Чорні — Ревера.** Змагання за вхід до Окр. Ліги. Грище Чорних. Початок в год. 5.15.

ЛЬВІВ: **Гасмонея (Рівне) — Гасмонея (Львів).** Змагання за мистецтво жидівських дружин (Маккабі). Грище Цитаделі, початок в год. 5. попол.

ЖОВКВА: **Україна — Стоїля.** Товариські футбольні змагання.

Театри.

Великий Театр:
Неділя 31. 7. год. 4. попол. „Мусиш бути моєю“. Год. 8. веч. „Роман із скарбовим урядом“.
Понеділок, 1. 8. год. 8. веч. „Іван“.
Вівторок 2. 8. год. 8. веч. „Роман із скарбовим урядом“.

Театр Рівнородностей:
Від понеділка 11. 7. вечірниця.

Український Народній Театр ім. М. Садовського.

ВОРОХТА:
1. VIII. Мати наймичка.
2. VIII. Чесна Сузанна.

Український Нар. Театр ім. І. Тобілевича.

КОСІВ:
1. 8. Орфей у пеклі.
2. 8. Орленя.
3. 8. Шалена Льоля.
4. 8. Лісова пісня.
5. 8. Пригода в Черчі.
6. 8. Процес Мері Деген.
7. 8. Невольник.
З Косова їде театр до Кут.

КІНА.

АДРІЯ: „Дорога до слави“; „Північ ...“.
АПОЛЬО: „Шалена Кльодет“ з Анні Ондра.
АТЛЯНТИК: „Остров засуджениців“.
БАЛТИК: „Почалось у поїзді“, „Двоє і горе“.
ВАНДА: „Промені заглади“, „Пізнання з Монте Карльо“.
ҐРАЖИНА: „Не забудь про мене“, „Бали Донна“.
ЕВРОПА: „Комбетанти“.
КАСИНО: „Королівський свічник“.
КОПЕРНИК: „Людина, що жила 2 рази“ і кольорові додатки.
МАРУСЕНЬКА: Нечинне з причини реконструкції.
МЕТРО: „Не довіряй мужчині“, „Виправа за Монго“.
МІРАЖ: „Благословенна земля“.
МУЗА: „Грішний Віль“ (з Волесом Бірі).
ПАЛЯС: „Банковий дім і С-ка“.
ПАВС: нечинне.
РАЙ: „Сам на сам“ і „Пат і Паташон і ...“.
РІАЛЬТО: „Світ говорить про нас“.
РОКСІ: „Будеш усе моєю“ й додатки.
СВІТ: „Вязень ч. 18“, „Тайний плян Х. 9“.
СТЕЛІВЕ: „По великій війні“, ревія: „Доса тале“.
ТОН: „Тіні Парижа“, „Каварня на границі“.
УТІХА: „Срібна торпеда“ і ревія.
ХИМЕРА: „Музика для тебе“.

ФОТОПЛЯСТІКОН:
(пл. Марійська)
„Люрд“ — місто чудес“.

ФОТОПЛЯСТІКОН „Світовід“ (...
Гавсмана ч. 7):
„Голяндія“.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 31. липня 1938.

7.15 Ран. пісня, 7.20 Ран. концерт, 8.00 Ран. денник, 8.15 Хлібороб. газетка, 8.35 Львів здоровить, 8.40 Хлібороб. гутірка, 9.05 Поль. пісні, 9.15 Регіон. трансм. з Новгородка, 11.45 Муз. перегляд, 11.57 Сигнал часу, 12.03 Муз. трансмісія, орх. берлін. фільгарм., 13.00 Книжки мого дитинства, літер. нарис, 13.15 Обід. муз. орх., 15.00 Авдиція для села, 16.30 Театр уяви: „Гість з Америки“, 17.05 Спів. речітал, 17.35 Звук. тижневик, 18.00 Слов.-муз. авдиція: „В тетар. світл. в Новгородку“, 18.30 Підвечір. при мікрофоні, 18.55 Бюро студій, 20.00 Завтр. програма, 20.05 Попул. слов.-муз. авдиція: П. Онуфрій звідкує Польщу, 20.35 Льов. спорт. вістки, 20.40 Політ. огляд, 20.50 **Вечір. денник, 21.00 „Та йой“:** Сплячка, вес. авдиція, 21.40 Гутірка про вітрильництво, 21.48 Львів. спорт. вістки, 21.49 Збір. спорт. вістки, 22.00 „Трубадур“ оп. Верді, опер. репортаж, 23.00 Ост. вістки вечір. ден. і метеор. комун.

Понеділок, 1. серпня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ран. денник, 7.15 Ран. музика, 8.00 Погід. ран. авдиція: плити, анекд., комун., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. авдиція, 14.00 Легка музика з пл., 14.15 Вязанка, орх., 15.00 Біржа, 15.05 Госп. і сусп. вістки, 15.10 Завтр. прогр., 15.15 Мої вакації, пов., 15.30 „Мужики“ Реймонта, IV ч. Літо, фрагм. з муз., 15.45 Господ. вістки, 16.00 Розр. концерт, орх., 16.45 Царство сльонів, фейл. 17.00 Вістки з міста й пров., 17.10 Львів. пера, вибр. вірші, 17.25 Музика з пл., 17.0 Попул. муз., орх., 17.55 Гальо увага, 18.00 Пані на старт, гутірка, 18.10 Пісні Верді, 18.30 Форт. і скрипка, 19.00 Воякцька авдиція, 19.20 Акт. гутірка, 19.30 Розр. конц. нар. кап., 20.45 Веч. денник, 20.55 Акт. гутірка, 21.00 Техн. скринька, 21.10 Розр. конц., орх., 21.50 Сп. вістки, 22.00 Льов. спорт. віст., 22.05 Вес. концерт бажань, 23.000 Ост. вістки вечір. денника і метеор. комунікат.

Вівторок, 2. серпня 1938.

6.45 Руханка, 7.00 Ран. денник, 7.15 Ран. концерт орх., 8.00 Плити, анекдоти, комун., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полуд. авдиція, 14.00 Легка музика з пл., 14.15 Концерт бажань, 15.00 Біржа, 15.05 Госп. і сусп. вістки, 15.10 Завтр. програма, 15.15 Авдиція для стар. дітей, 15.35 Фінанс.-господ. актуаль., 15.45 Госп. вістки, 16.00 Сальон. орх., 16.45 Мандрівка по Поліссі, оповід., 17.00 Вістки з міста й пров. 17.10 Серед жінок, 17.55 Гальо увага, 18.00 Весілка в болоті, гутірка, 18.10 Концерт з Кремянця, 19.10 „На Мурмань“, фрагм., 19.30 Акт. гутірка, 19.40 Розр. концерт орх., в перерві: Япон. казка, 20.45 Вечір. денник, 20.55 Акт. гутірка, 21.00 Хлібор. гутірка, 21.10 Розр. концерт з Катовиць, 21.50 Спорт. вістки, 22.00 Льов. спорт. вістки, 22.05 Легка слов.-муз. авдиція, 23.00 Ост. вістки вечір. денника і метеор. комунікат.

Середа, 3. серпня 1938.

6.45 Рух., 7.00 Ран. ден., 7.15 Ран. концерт орх., 8.00 Орх., 11.57 Сигнал часу, 12.03 Полудн. авдиц., **14.00 Українська інформ. газетка,** 14.10 Соната Бетовена, **14.35 Україн. конц. бандури В. Шуля,** 15.00 Біржа, 15.05 Госп. і сусп. вістки, 15.10 Завтр. прогр., 15.15 Трохи пісні трохи слова, 15.45 Госп. вістки, 16.00 Смичк. орх., 16.45 Військ. відчит, 17.00 Вістки з міста й пров., 17.10 Римський карнавал і увертура симф. орх., 17.20 Львів. комедія, фрагм., 17.55 Льов. спорт. вістки, 18.00 Волошки й кукіль — гутір., 18.10 Скрипк. речіт., 18.45 „П. Братковський“, оповід., 19.05 Спів. речіт., 19.25 Акт. гутір., 19.35 Розр. концерт, 20.45 Вечір. ден., 20.55 Акт. гутір., 21.00 Резерва, 21.10 Шопен і Польща, 21.50 Спорт. віст., 21.52 Спорт. вістки, 22.00 Вечір. конц. симф. орх., 22.55 Огляд преси, 23.00 Ост. вістки, вечір. ден. і метеор. комун.

ЗАКОРДОННЕ РАДІО.

Неділя, 31. липня 1938.

БЕРЛІН 12.00 14.00 Муз. орх., 21.00 Вечір танц. орх. і солісти, 22.30 23.00 24.00 Легка й танц. музика, БІЛГОРОД 20.00 21.00 Серб. вечір, 22.20 Гавай. кварт., 22.45 Танц. музика, БУДАПЕШТ 12.30 Військ. орхестра, 15.45 Циган. музика, 17.00 18.00 Орх., 18.50 19.00 Джез. музика, 20.15 21.00 Оперет. мельодії, 21.55 22.00 Циган. музика, 23.10 Танц. музика, ВІДЕНЬ 13.00 Розр. музика, 15.30 Скрипк. сольо, 22.30 23.00 Розр. концерт, ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 15.00 Розр. концерт, 22.30 23.00 24.00 Легка й танц. музика, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, Святоч. авдиція з наг. 950 л. хрищення Руси-України, МІЛЯНО 17.15 18.00 20.35 Розр. музика, 21.00 22.00 23.00 Вечір опер: 2 опери Каселія й Педролля, МІНХЕН 14.00 Розр. музика, ПРАГА 12.25 Розр. музика, 15.30 Попул. концерт, 16.45 Військ. орхестра, 18.00 Розр. музика, 18.30 Марші й вальси, 19.20 20.00 „Весілля“ радіофільма, 20.20 Легка музика, 21.10 „Шегерезада“ симф. суіта Римського-Корсакова, РАДІО ПАРІ 18.00 Орх., 19.30 Циган. орхестра, 20.15 21.00 22.00 23.00 Ріголето, опера Верді, 23.45 24.00 Танц. музика, РИМ 17.15 18.00 Симф. концерт, 20.35 Розр. музика, 23.15 Танц. музика.

Понеділок, 1. серпня 1938.

БЕРЛІН 14.15, 15.00, 18.00, 19.00 Розр. муз., 17.00 Форт. реч., 20.10 „Чар голосу“, 21.00 Орх., БІЛГОРОД 18.15 Болгарські пісні, 18.45 Серб. нар. пісні, 20.00, 21.00 Опера з пл., 22.15 Спів. речіт., БУДАПЕШТ 13.30, 17.30, 18.00, Орх., 19.20, 20.00, 8.10 Циган. муз., 20.55, 21.0 Форт. речит., 22.00 Оперет. мельод., ВІДЕНЬ 15.30 Твори Ліста, 18.15 Форт. твори, 19.00 Пісні дитяч. хору, 20.10, 21.00 Вес. муз., ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 14.00 муз. новинки, 19.15 Вес. муз., 20.10, 21.00 Вечір. муз., 22.30 Муз. мініят., 23.00 Розр. муз., КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття: балалай. орх., радіосценка, МІЛЯНО 17.15, 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.10, 22.00 Оперет. Леонкавалля, 23.15 Танкова муз., МІНХЕН Розр. конц., 18.20 Муз. альбом, 19.15 Вес. муз., 21.20 Солісти, ПРАГА 17.40 Дуети Шуберта, 18.20 Сальон. муз., 19.25, 20.00 Військ. орх., 20.30, 21.00 Швайц. нац. свято, РАДІО ПАРІ 20.15 Віольонч. речіт., 20.30 21.00 22.00 „Антар“ герой, казка Дітова, РИМ 17.15 Спів. речіт., 19.30, 20.30, 21.10 Розр. муз., 21.30, 22.00, 23.00 Симф. конц., 23.30 Танк. муз.

Вівторок, 2. серпня 1938.

БЕРЛІН 15.20 Розр. муз., 18.00 Розр. концерт, 19.00 Вес. муз., БІЛГОРОД 18.20, 20.00 Нар. пісні, 20.30, 21.00 Симф. конц., БУДАПЕШТ 12.05 Балалайк. орх., 13.30 Марші й вальси, 17.00 Танц. муз., 18.30, 19.00 Орх., 20.00 Мадяр. муз., 22.15 Танц. муз., 23.10 Циган. муз., ВІДЕНЬ 15.30 Карузо з пл., 18.30 Муз., 19.00 Соната на скрип. й форт., 20.10, Вес. вечір, 21.10 Пісні й муз. ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 15.15 Танц. мельод., 16.00 Розр. конц., 18.00 Твори Шумана, 19.00 Вес. муз., 20.10 Розр. муз., 21.15 Камер. конц., 20.30 Варіяції Вебера, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 17.15 Форт. речіт., 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.30, 23.15 Танк. муз., МІНХЕН 12.00, 16.00 Розр. конц., 18.20 Твори Кнаба, 19.15 Марші й воєнські пісні, 20.10, 21.00 Слуховище з муз., 21.10 Хор, солісти й квартет, ПРАГА 16.10, 17.00 Попол. конц., 17.40 Любов. пісні, 8.20 Сальон. муз., 19.25 Лег. муз., РАДІО ПАРІ 19.00 Камер. муз., РИМ 17.15 Спів. речіт., 19.30, 20.30 Розр. муз., 21.00, 22.00, 23.00 Вечір опер: 2 опери Каселія й Педролля, 23.30 Танк. муз.

Середа, 3. серпня 1938.

БЕРЛІН 14.15, 15.00, 18.0, Розр. муз., 17.00 Камер. конц., 19.00 Вес. муз., БІЛГОРОД 20.00 Нар. пісні, 22.15 Спів. речіт., БУДАПЕШТ 12.05 Форт. речіт., 13.00 Орх., 17.30, 18.00 Джез. муз., 19.00, 20.00, 21.00 Оперет. муз., 21.35 Орх., 22.05 Форт. речіт., ВІДЕНЬ 12.00 Розр. конц., 14.10 Нім. романт. муз., 16.00 Орх., 21.00 Розр. муз., 22.30, 23.00 Конц. орх. і сол., ДОЙЧЛЯНДЗЕНДЕР 16.00 Розр. конц., 19.00, 20.20, 21.00 „Дон Жуан“ — оп. Моцарта, 22.30 Соната Бетовена, КОШИЦІ 18.00 Для Закарпаття, МІЛЯНО 16.00, 19.00, 20.30 Розр. муз., 21.00 Пісні й муз., 21.00 Пісні й муз., 21.50, 22.00 Симф. конц., 23.15 Танц. муз., МІНХЕН 13.15, 16.00 Розр. конц., 18.20 Двофорт. муз., 19.15 Тріо, 24.00 Нічна муз., ПРАГА 12.45 Військ. орх., 17.40 Англій. форт. муз., 18.20 Легка муз., 21.15 Симф. Фібіха, РАДІО ПАРІ 18.30 Форт. речіт., 20.00, 21.00, 22.00 Трансм. з Зальцбурга, РИМ 17.15 Форт. речіт. 19.40, 20.30, 21.50 Розр. муз., 21.00, 22.00 Камер. муз., 23.15 Танк. муз.

БІРЖА.

Львів, 30. липня 1938

Гроші.

Купно-продажа: Бельги бельг. 90·07, 89·60, Долари американські 5,30·50, 5·28·00, Долари канад. 5·27·50—5,25·00, Фльорени гол. 292·44—290·70, Франки фр. 14·73—15·63, Франки швайцарські 121·95—121·15, Фунти англ. 26·17—26·01, Гульдени данц. 100·25—99·75, Корони ч. 15·45—15·03, Кор. дан. 116·80—115·95, Кор. норв. 131·43—130·45, Корони шв. 134·94—133·95, Ліри італ. 23·35—22·80, Марки фінлян. 11·36—11·30, Марки нім. 78·00 — 72·00, Тель Авів 26·10—25·85, Марки нім. срібні 98·00 — 95·00

Акції.

Банк Польський 125·00, Цукор, 39·70, Вугіль 32·50, Ліляпоп 9·50, Моджеїв 14·75, Островець 62·50, Стараховичі, 39·50, Габербуш 51·50.

Папери.

4% пів проц. внутр. 67·50, 67.25, 3% інв 1 сн. 82·50, серія 92·50 3 пов. інв. 2 сн. 81·50 серія непот. 5. конверс. 70·00 прем. дол. 42·25 4 консол. 67·00
Тенденція слабша.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ“

Львів, 30. липня 1938.

1 кг. масла десер. сльок. без оп. 2·85 зол.
1 кг. масла бочков. вкл. з опак. 2·90 зол.
молоко . . . 15—16 сот.
яйця (копа . . . . . 3·65 зол.
Тенденція на масло звишкова на молоко вдержана на яйця слаба.

ОПОВІСТКА.

ЗЇЗД ПІВОСЕЛЬ НА ПЛОЩІ СОКОЛА-БАТЬКА.

Діти українських півосель дякують „Маслосоюзові“ і „Золотому Колосові“.

Ой зацвили незабудьки, зацвили,
Малі діти усю площу закрасили.
Посідали на травицю рядочком,
Заїдали хлібець з маслом і молочком.

Нехай здоров „Маслосоюз“ торгує
Бо він дітей в півоселі годує.
Дай-же Боже здоровлечко пекарям,
Що напекли добрих булок діточкам.

Християнський Інтернат для мужеської молоді, що студіює чинний від 15. вересня ц. р. без харчу, а від 1. жовтня з харчем. Оплата, платна обовязково згори за кожний місяць, зі сніданням 18 зол., обід 20 зол., вечеря 12 зол. Одноразово на інвентар 2 зол. Студенти, що в минулому році не були в Інтернаті вносять прохання до ректорату інтернату найпізніше до 20. серпня ц. р. Вимагані залучники: 1. поручення о. пароха або о. катехита, 2. поручення студентської фахової організації, 3. опис життя. Знижок нема. 1503

КУПНО — ПРОДАЖ

ДО ВИНАЙМУ або продажі дім 2 рази 3 кімнати, кухня, веранда півтора морга городу в Тисьмениці, 7 км. від Станиславова. Відомість: Львів, ул. Шумлянських ч. 15, м. 3. 1567 ...

МАШИНА до писання Сміт-Брос, 36 цм. українська, оказія. Буяда, Романовича 9. Тел. 113-55. 1597 3-3

БІЛЬШУ крамницю галянтер.-косметичну, центр повітового міста, з причини виїзду зараз продам. Зголошення: „Діло“ під „5.000“. 1595 3-3

ОЛІЯРНЯ механічна, з повною обстановою, німецької марки „Coble Laufers“ з переріблено 500 кг. на 8 годин, майже нова, оказійно дешево на продаж. Зголошення: „Фама“, Львів, Городівська 1, II. під „Промисл“. 1604 1-1

ПАНСІОНИ

ЯМНА — комфортовий пансіон „СВІТЕЗЯНКА“. Пляжа, купіль, всякі вигоди. Ціни поміркованi. Українська управа. 1362 17-0

МОРШИН-ЖИВЕЦЬ. Український пансіон „СТЕФАНІЯ“ (центр.) поручає сонячні гарні кімнати. Кухня дієтична. Ціни низькі. 1515 7-10

МЕШКАННЯ

КІМНАТА до винайму, вхід із клітки сходової, перший поверх праворуч. Ул. Люблинської 11. 1598 2-2

КОРЕСПОНДЕНЦІЯ

ВП. П. ОЛЕКСУ ЛИСА — начальника „М. С.“ Стрий — прошу поряз шестий полагодити справу моєї відпустки. **Бігус Богдан.** 1603 1-1

ПАРАСОЛІ ГОРОДОВІ, ЖІНОЧІ, МУЖЕСЬКІ І ДИТЯЧІ майже **ДАРОМ**

в найтриваліших гатунків і найновіших взорів поручає першорядна вирібня парасолів „СІКО" давня відома фірма СІХЕР і КОРРЕС, ЛЬВІВ, ЛЕГІОНІВ 29, в пасажі на право, зараз біля „ОРБІСУ". Направи і покриття виконуємо на місци майже даром. 2-10 Увага на адресу і число дому.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

приймає безперервно впис студентів та курсантів на:

1. ВИСОКОШКІЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНО-КООПЕРАТИВНИЙ ВІДДІЛ. 4 роки. Дає всебічну фахову освіту, необхідну для праці в кооперативних і громадських установах та приватних підприємствах.
2. ВИСОКА ШКОЛА ПОЛІТИЧНИХ НАУК. 3 роки. Підготовляє до громадської, політичної та журналістичної діяльности.
3. ВИСОКІ КУРСИ ГРОМАДСЬКОЇ АГРОНОМІЇ. 1 рік. Докладно навчають про форми і методи переведення громадсько-агрономічної праці серед українського населення.
4. ТЕХНІКУМ СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОМИСЛОВОСТИ. 2 роки. Дає фахові знання з різних галузей промисловости, що працює на с.-г. сировині.
5. ВИЩІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Півтора року. Систематично ознайомлюють про минуле і сучасне України та українського народу, його культурні скарби і підстави матеріяльного добробуту.
6. КУРСИ БУХГАЛЬТЕРІЇ. 1 рік. Підготовляють книговодів для праці в установах і підприємствах.
7. КУРСИ МОВ: англійської, німецької та французької. Уможливлюють опанувати світові мови для користування чужоземною літературою і пресою.
8. КОРОТКОТЕРМІНОВІ КУРСИ: а) Пасічництво, б) Американське промислове пасічництво, в) Садівництво, г) Городництво, ґ) Консервація та перероблення садовини й городини, д) Оброблення шкіри, е) Миловарство, є) Радіотехніка, ж) Фотографія, з) Теорія музики.

Жадайте проспекти з програмами, правилами вступу і таксами оплат. Висилаються безплатно. На ширшу відповідь присилайте поштову міжнародню марку. Можна замовляти також лише самі підручники. Цінники висилаються безплатно. Прохання надсилати на адресу: Ukrajinsky Technicko-Hospodarsky Instytut. Podebrady, Zámek, Tchechoslovaquie.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

КОНКУРЕНЦІЙНИЙ Висилковий Дім кс, мануфактури і галянтерії, шукає агентів християн до продажі по селах. Łódź, skrytka 338.

АДВОКАТСЬКИЙ аплікант, 4 роки практики, шукає патрона. Зголошення з умовинами до „Діла" для „С. Г." 1608 1-3

ПОСАДИ канцелярійні жінкам, мужчинам дадуть без практики міські філії книгарської спілки. Письменні інформації: В. Магун, Станиславів, Йосафата 4. 1579 3-3

АПЛІКАНТА рутинованого шукає адвокат біля Львова. Зголошення до Адміністрації під „Жовтень". 1594 2-3

ШУКАЄМО інженіра хемії. Письменні зголошення до „Діла" під „Зараз". 1600 2-3

РІЖНІ

ВАСИЛЬ КУЗЬМАК, емер. упр. школи в Ходорові уневажнює документ: „Legitymacja urzędnicza" z dnia 27. II. 1935. L. 15.545, wydana przez Izbę Skarbową we Lwowie— який виражено 23. червня 1938 р. 3-3

ВЗУТТЯ посезонове продає ТІЛЬКИ 8 ДНІВ вже від 4.80 зол., магазин взуття В. ШТРАССЕР (передше Краля), Галицька 15 (подвір'я). 1578 3-10

ВИРІБ ДЗЕРКАЛ, шиби, рами, оправа образів найдешевше — шкляротво В. СТЕЛЬМАХ, Коперника 22, тел. 245-79. 1572 2-15

ПРОПУКЛИНОВІ БАНДАЖІ гумові, черевні, ниркові, проти усування матиці під гарантією виконує відоме УКР. ОРТОПЕДИЧНЕ ЗАВЕДЕННЯ ІВАНА УГРИНА, Львів, вул. Вірменська ч. 15. 2041 74-100

ГОДИННИКИ і біжутерію найпрецизніше направить українська фірма П. Карпинець у Львові вул. Домініканська ч. 7. 1930 65-0

ЖАРІВКИ до 25 ватів 70 сот., ГОЛОСНИК детекторовий 3.50, ЛЯМПА двопозумінна 6.—, ліхтарки, батерії „Даймон" — найдешевше ЦЕНТРАЛЯ ЖАРІВОК, Львів, Ринок 21. 1329 6-10

ВІЧНІ ПЕРА направляє найкраще „ПРЕЦИЗІЯ", тепер Шайнохи 1. 1557 2-10

ЗАВЕДЕННЯ лікарсько-дентистичне др. Б. Баранецького у Львові, вул. Миколая 23, нечинне з причини вакацій. 1502 1-5

ТРИВКУ ондуляцію гарно і старанно, заграничним течивом виконує **Штір, Брама Андріолія** (Ринок 29). 1583 2-10

ЛЕДІВНІ герметичні, повітні кухні — найдешевше „МЕБЛЯК" — Мільвіа, Львів, Сикстуська 30. 1609 1-1

ЛІКАРСЬКА ПОМІЧ

ОРДИНАТОР

Д-р Нарциз Лукіянович

спеціяліст у нервових і психічних недугах ВЕРНУВСЯ і ординує щодня від 3—5 попол.

У ЛЬВОВІ, ВУЛ. САПІГИ 6.

1573 Тел. 114-10. 1-3

Спец. скірн., венер. недуг і косметики

Др. ФІШЕР

б. лікар (асистент) Клінік у Берліні, Празі, Відні орд. КІЛІНСЬКОГО 3 (напроти Від. Каварні) тел. 251-68. 2143

ЛІКАР

Степан Брик

ординує у внутрішніх недугах від 3—5. попол.

ЛЬВІВ, УЛ. ХМЕЛЬОВСЬКОГО ч. 15, II. (бічна вул. Мохнацького).

ОГОЛОШЕННЯ.

Купуйте тільки знаної доброти

ГОЛЮБСЬКІ ДЕЛІКАТЕСОВІ СИРКИ

ЕМЕНТАЛЬСЬКІ лагідні в смаку,
ТИЛЬЖИЦЬКІ пікантні в смаку,
КМИНКОВІ служать доброму травленню
САРДЕЛЕВІ побуджують апетит

з назвою „РОТР", бо це товар поживний і дешевий. Вистерігайтесь фальсифікатів. Домагайтеся всюди, замовляйте у фірмі „ROTR", Golub, Pomorze.

надійшли

найновіші моделі

FORD „10"

Одні з найбільших самоходів 4 циліндрових на ринку.

Авторизований продавець: „ВЕКАТЕ" С-ка з о. в.

Львів, Зиблікевича 13. Тел. 295-01.

RENDEZ-VOUS товариської еліти Львова **ТІЛЬКИ**

РЕСТОРАН І КІМНАТИ ДО СНІДАНЬ

„Pomorzanka" Львів, ул. Академічна 24.

Від 2. серпня ц. р. вечері при першорядній сальоновій музиці. Вибагливі страви, горілки, лікери, вина і меди — зокрема ДЕШЕВІ ЦІНИ.

Найдешевші меблі

в українській кооперативі **АРХО**

Львів, Корняктів 1. Тел.: 272-04

МЕБЛІ їдальні, спальні, кабінети, сальони, клюби, тапчани, матраци і декорації поручає Віденська вирібня столярсько-таліцерська

ІВАН ОРТНЕР

Львів, Сикстуська 41. Тел. 292-79.
489 44-50

Смачні снідання, обіди і вечері, добрі напитки та перекуски тільки

В РЕСТОРАНІ

М. Кузишина

Перемишль, пл. На Брамі.

„ВОДОТЯГИ"

Бюро технічне і підприємство для інсталяцій водотягових, санітарної техніки та огрівання.

Львів, вул. Пелчинська 22, тел. 23-166.
Станиславів, 3-го Мая 12.

ПІТ

НІГ, РУК, ПАХВИН

і т. п. зникне при вживанні спеціяльного певного і нешкідливого патент пудру **„CSAVE" 50 сот.**

Пробний пакет. Перфумерія

С. ФЕДЕРА

ЛЬВІВ, ВУЛ. СИКСТУСЬКА 7.
Філія КОПЕРНИКА 15 а.
ФІЛІЯ: ВУЛ. ГАЛИЦЬКА Ч. 16.

БРАТИ ДМИТЕРКИ

єдине українське конц. підпр. самох. перевозове

Львів, Ринок 43, тел. 272-48

виконує всякі перевози до всіх і всіх місцевостей в краю — дешево, скоро і солідно. Спеціяльні авта для перевозу меблів, з відповідною кваліфікованою обслугою — дають гарантію 806 найкращої доставки. 1.50

ЛІТЕРАТУРА

місячник письменства й видавничої справи запрошує цим усіх, особливо молодих, початкуючих авторів присилати негайно для поміщення свої твори та праці з усіх ділянок. Містить і переклади. Приймає видання і пресу для рецензій і бібліографії. Дає справки, поради, оцінки творів. Окремий зшиток у видавництві тільки 1 зол. 20 сот., у продажі 2 зол.

ВИДАВНИЦТВО В. МАГУН,

1579 Станиславів, Йосафата 4.

КІР

Львів, Усійського 5
Тел. 280-88.
Станиславів, 3-го Мая 4. II. тел.

ПЛЯНИ
КОШТОРИСИ
БУДОВИ.

Кафлярська кооператива

„КЕРАМІКА"

ЛЬВІВ, ул. Шептицьких 16а
Телефон 296-19.

Виконує всякі кафлярські роботи солідно й на час.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень	зол. 0.35
1 мм. одношпальтовий в тексті і новинках	зол. 0.60
1 мм. одношпальтовий на першій сторінці	зол. 0.90

Дрібні оголошення від слова:

матримоніяльні і приват. кореспонденція по	зол. 0.15
купно, продаж, винайми і т. п.	зол. 0.10
шукаючі праці	зол. 0.05

слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/2	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/4	зол. [illegible]
Остання сторінка 1/8	зол. [illegible]

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло" З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.